

LIETUVA STOVI ANT GALIMYBIŲ SLENKSČIO, KAIP IR 2004-AISIAIS, STOJANT Į ES

2020-12-02

Lietuvos Respublikos Prezidentas Gitanas Nausėda virtualioje apskritojo stalo diskusijoje išmanių miestų ir regionų plėtros klausimais akcentavo unikalią galimybę Lietuvai tapti inovacijų lydere Europoje, pasinaudojant liepos mėnesį išsiderėtu istoriniu ES Daugiametės finansinės programos ir ES Gaivinimo fondo finansavimu.

„Šiandien Lietuva stovi ant galimybių slenksčio, kaip ir 2004 metais, stojant į ES. Suderėtos istorinio dydžio ES Gaivinimo fondo ir Daugiametės finansinės programos lėšos suteikia nepaprastą galimybę stiprinti ir transformuoti ekonomiką. Šios lėšos gali sukurti konkurencingesnį šalies ūkį ir pagerinti mūsų piliečių pragyvenimo lygį, ypač skiriant dėmesį regionų suklestėjimui, kuriant išmanius miestus ir miestelius“, – sakė Prezidentas.

Valstybės vadovas priminė, kad dar spalio mėnesį pristatytoje gerovės valstybės vizijoje atkreipė sprendimų priėmėjų dėmesį į būtinybę orientuoti Lietuvos ekonomiką į pridėtinės vertės kūrimą ne tik didžiuosiuose miestuose, bet ir investuojant į regionų plėtrą.

Šalies rūpinimasis regionų ateitimi, Prezidento nuomone, prasideda nuo regionų finansinio savarankiškumo skatinimo. Prezidentūra kartu su „Kurk Lietuvai“ 2020 metais pristatė tyrimą ir veiksmų planą, orientuotą į regionų įgalinimą. Rugsėjo mėnesį Prezidento inicijuotą memorandumą dėl savivaldos finansinio savarankiškumo stiprinimo pasirašė politinių partijų vadovai.

„Išmanių miestų ir regionų plėtra pirmiausia yra galimybės žmogui gyventi prasmingą

Lietuvos Prezidentas Gitanas Nausėda atidarė diskusiją apie išmanių miestų ir regionų kūrimą. *Lietuvos Respublikos Prezidento kanceliarijos nuotr. / Robertas Dačkus*

ir visapusišką gyvenimą, nesvarbu, ar sostinėje, ar mažame miestelyje. Pasitelkę technologinį progresą, galime sumažinti regioninę atskirtį, užtikrinti, kad viešosios paslaugos ir viešoji infrastruktūra būtų patogesnė mūsų piliečiams, ekologiškesnė, patikimesnė, labiau pritaikyta tam tikroms pažeidžiamoms grupėms“, – sakė Prezidentas ir pridūrė, kad išmanių technologijų ir sprendimų pritaikymas miestų ir regionų plėtroje yra galimybė suvienyti visuomenę. Tai ypač svarbu Lietuvai, kovojančiai su pandemijos plitimu ir jos padariniais.

Šalies vadovas pasiūlė formuoti naują programą ar fondą, skirtą investicijoms į šalies regionus, siekiant sukurti išmanesnius šalies regionus, patogesnius

gyventi tiek jaunimui, tiek mūsų senoliams.

Prezidentas savo kalboje akcentavo, kad Lietuva jau yra nuėjusi ilgą kelią stiprindama ekonomiką ir gerindama piliečių pragyvenimo lygį. Pasak šalies vadovo, 21 amžiaus pradžioje Lietuvos BVP vienam gyventojui tesudarė apie 40 proc. ES vidurkio, kai šiuo metu šis rodiklis pasiekė apie 80 proc. ES lygio. Lietuvos ekonominis progresas šiuo aspektu yra antrasis geriausias rezultatas visoje ES.

Virtuali diskusija, skirta išmanių miestų ir regionų plėtros temai, organizuojama Prezidento iniciatyva kartu su Prancūzijos ir Lietuvos viešosiomis institucijomis, ambasadomis bei Prancūzijos ir Lietuvos verslo bendruomenėmis. Šis renginys –

tai Prancūzijos Prezidento Emmanuelio Macrono darbo vizito Lietuvoje tęsinys, įtvirtinantis glaudžius dvišalius santykius ir bendradarbiavimą.

Pranešimus virtualioje diskusijoje skaitė Prancūzijos ambasadorė Lietuvoje Claire Lignieres-Counathe, Lietuvos savivaldybių asociacijos Prezidentas Mindaugas Sinkevičius, Lietuvos ambasadorius Prancūzijoje Nerijus Aleksiejūnas, Prancūzijos verslo asociacijos pirmininkas Gérardas Wolfas, Dižono miesto savivaldybės atstovas Denis Hameau, Tauragės meras Dovydas Kaminskas, Vilniaus savivaldybės patarėja Eglė Radvilė, VŠĮ „Versli Lietuva“ generalinė direktorė Daina Kleponė, šalies verslo atstovai ir kiti konferencijos dalyviai.

Diskusija apie miestų ir regionų kūrimą organizuojama drauge su Lietuvos pramonininkų konfederacija, Lietuvos ambasada Prancūzijoje, Prancūzijos ambasada Lietuvoje, Prancūzijos verslo asociacija „MEDEF International“ ir VŠĮ „Versli Lietuva“. Renginyje dalyvavo daugiau nei 100 Lietuvos ir Prancūzijos savivaldos bei centrinės valdžios, verslo bendruomenės atstovų. Diskusija siekiama paskatinti Lietuvos ir Prancūzijos bendradarbiavimą miestų ir regionų plėtros, inovacijų diegimo srityse bei pasirošti savivaldybių investicijų programos sudarymui iš ES Gaivinimo fondo investicijų plano lėšų.

Prezidento komunikacijos grupė

ES SVARSTYS ĮVESTI SANKCIJAS TURKIJAI

Europos Vadovų Tarybos pirmininkas Charles'is Michelis *AP*

Europos Vadovų Tarybos (EVT) pirmininkas Charles'is Michelis pareiškė, kad Turkija atsisakė deeskaluoti konfliktą su Graikija ir ieškoti diplo-

matinių sprendimų, todėl ES valstybės narės svarstys įvesti sankcijas Turkijai.

„Manau, kad katės ir pelės žaidimas turi liautis“, – sakė Ch. Michelis, turėdamas omenyje į Graikijos vandenį Viduržemio jūroje įplaukiančius Turkijos gamtinių dujų telkinių žvalgyimo laivus.

„Turėsime diskusiją EVT viršūnių susitikime gruodžio 10 d., esame pasirengę pasinaudoti mūsų turimomis priemonėmis“, – perspėjo jis.

ELTA

LATVIJA SULAIKĖ KELIS „SPUTNIK“ IR „BALNEWS“ ŽURNALISTUS – KREMLIUS JAU KALTINA PAŽEIDIM AIS

Latvijos valstybės saugumo tarnyba (VST) atliko teismo sankcionuotus veiksmus su septyniais Europos sankcijų režimo pažeidimu įtariamais asmenimis susijusiuose objektuose Rygoje ir aplink ją, naujienų agentūrai žiniasklaidai sakė VST atstovai.

Procesiniai veiksmai buvo atlikti VST vykdant sausį pradėtą tyrimą pagal baudžiamojo kodekso straipsnį dėl Europos Sąjungos, kitų tarptautinių organizacijų ar Latvijos sankcijų režimo pažeidimo.

Tyrimo metu gauta informa-

cija rodytų, kad buvo perduota ekonominių išteklių asmeniui, kuriam ES taiko sankcijas dėl veiksmų, kenkiančių Ukrainos teritoriniam vientisumui, suverenitetui ir nepriklausomybei.

Per kratas VST paėmė laikmenų ir dokumentų.

Minėtiems septyniems asmenims pritaikytos kardomosios priemonės, nesusijusios su laisvės atėmimu. VST nenurodo, koks šių asmenų statusas vykdant baudžiamąjį procesą.

Tarp sulaikytųjų yra buvęs Rusijos portalo „Baltnews“

vyriausiasis redaktorius Andrejus Jakovlevas, žurnalistas Andrejus Solopenka ir publicistas Vladimiras Lindermanas, socialiniame tinkle „Facebook“ paskelbė „Baltnews“ žurnalistė Ala Berezovskaja. Pastaroji taip pat buvo sulaikyta.

Birželio 30 dieną Latvijoje buvo uždrausta transliuoti septynis Rusijos propagandinės televizijos RT kanalus, nurodžius, kad juos faktiškai kontroliuoja D. Kiseliovas. Šis pareiškė, kad niekaip nėra susijęs su RT.

LRT

ŽINIOS IŠ VILNIAUS

Prezidentas Gitanas Nausėda pasirašė dekretą, kuriuo teikia Seimui pritarti **Evaldo Pašilio** atleidimui iš generalinio prokuroro pareigų pasibaigus įgaliojimų laikui. Šalies vadovas atkreipė dėmesį, kad Lietuvos prokuratūra per pastaruosius penkerius metus pagerino prokurorų socialines garantijas, atskirų prokuratūrų lygmeniu vykdė darbo optimizavimo procesus, užbaigė ir teismams perdavė ne vieną rezonansinę bylą. Šiuo laikotarpiu taip pat buvo keliamas tikslas bendrai sutrumpinti ikiteisminių tyrimų terminus. Generalinio prokuroro E. Pašilio įgaliojimų laikas baigiasi 2020 m. gruodžio 29 d.

Mirė choro ir orkestro dirigentas, pedagogas, Lietuvos ir Kauno miesto politinis ir visuomenės veikėjas, Nacionalinės premijos laureatas **Petras Bingelis**. Jam buvo 77 metai. Koronavirusu užsikrėtęs P. Bingelis iš pradžių buvo gydomas LSMU Kauno ligoninėje, o vėliau pervežtas į specialų Kauno klinikų reanimacijos skyrių. Vienas ryškiausių nūdienos Lietuvos muzikų P. Bingelis Kauno valstybiniam chorui vadovavo nuo pirmosios repeticijos – 1969 metų spalio 23 dienos.

Seimas, išklauses generalinio prokuroro **Evaldo Pašilio** pranešimą ir vadovaudamasis Seimo statutu, sudarė Seimo laikinąją tyrimo komisiją dėl sutikimo Seimo narį **Petrą Gražulį** patraukti baudžiamojon atsakomybėn, jį suimti ar kitaip suvaržyti jo laisvę. Už Seimo nutarimą (projektas Nr. XIVP-78) vieningai balsavo 98 balsavime dalyvavę Seimo nariai. Kaip informavo generalinis prokuroras E. Pašilis, ikiteisminiame tyrime surinkti duomenys leidžia pagrįstai manyti, kad Seimo narys P. Gražulis, būdamas valstybės politiku, siekdamas turtinės naudos, nesant kyšininkavimo požymių, nuo 2015 m. gegužės 18 d. iki 2017 m. vasario 13 d. galimai piktnaudžiavo Seimo nario tarnybine padėtimi, dėl ko valstybė patyrė didelę žalą.

Po slapto balsavimo Seimas Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos frakcijos narį **Joną Jaručį** patvirtino Seimo Pirmininko pavaduotoju. Už šią kandidatūrą (Seimo nutarimo projektas Nr. XIVP-71) balsavo 90 Seimo narių, prieš – 10, susilaikė 10 parlamentarų. Pasak J. Jaručio kandidatūrą pateikusios Seimo Pirmininkės Viktorijos Čmilytės-Nielsen, tokiu būdu visos opozicinės frakcijos turės savo atstovus Seimo valdyboje.

Seime atsirado nauja iniciatyva reglamentuoti vardų ir pavardžių rašymą dokumentuose. Tai numatanti įstatymo projektą įregistravo Seimo Socialdemokratų partijos frakcijos nariai. Vardų ir pavardžių rašymo dokumentuose įstatymo projektu siekiama užtikrinti veiksmingesnę vardo ir pavardės, kaip pagrindinių asmens tapatybės žymenų, teisinę apsaugą, taip pat teisę į bendrą šeimos pavardę. Taip pat siekiama sudaryti teisinės prielaidas dokumentuose rašyti Lietuvos Respublikos ir užsieniečių nelietuviškus vardus ir pavardes nelietuviškais lotyniško pagrindo rašmenimis.

Vykusiam pirmajame naujosios Seimo kadencijos Laisvės kovų ir valstybės istorinės atminties komisijos posėdyje komisijos pirmininku išrinktas Seimo narys prof. dr. **Valdas Rakutis**. Laisvės kovų ir valstybės istorinės atminties komisija buvo sukurta siekiant užtikrinti Lietuvos valstybės istorinės atminties išsaugojimo ir perdavimo ateities kartoms funkcijas. Prie Komisijos taip pat sudaroma Visuomeninė taryba, į kurią savo atstovus deleguoja registruotos asociacijos, taip pat bendruomeninės organizacijos, savo veikla susijusios su pasipriešinimo sovietinei okupacijai kova.

Seimo posėdyje prisaikdinta Seimo narė **Asta Kubilienė**, kuri parlamente pakeitė mandato atsisakiusį **Ramūną Karbauskį**. Parlamentarės priesaiką priėmė Konstitucinio Teismo pirmininkas **Dainius Žalimas**, kuris paaiškino Konstitucijoje ir Seimo statute įtvirtiną teisinį reguliavimą, susijusį su Seimo nario priesaikos davimu. Po priesaikos parlamentarė pasirašė vardinį priesaikos lapą. Prisiekusi išrinkta Seimo narė A. Kubilienė įgijo visas Tautos atstovo teises.

Vytauto Didžiojo universiteto (VDU) Taryboje, be akademinės bendruomenės narių, dirbs buvęs diplomatas **Vygaudas Ušackas**, „Žalgirio“ krepšinio klubo ir arenos direktorius **Paulius Motiejūnas**, „Registų centro“ paslaugų valdymo direktorė **Diana Vilytė**.

Vyriausybinių strateginių sandorių tikrinanti komisija pradėjo Lietuvos oro uostų paskelbtame aviacijos saugumo įrangos viešajame pirkime dalyvaujančios Kinijos įmonės „Nuctech“ patikrą. Prašydamas įvertinti, ar Kinijos valstybės valdomos „Nuctech“ siekis įrengti rentgeno patikrą Lietuvos oro uostuose nekelia grėsmės nacionaliniam saugumui, į vyriausybinių komisiją gruodžio 4 d. kreipėsi ir Seimo nacionalinio saugumo ir gynybos komiteto pirmininkas konservatorius **Laurynas Kasčiūnas**.

Parengta pagal Lietuvos žiniasklaidos pranešimus

JAV KONGRESAS KETINA BLOKUOTI DALINIŲ IŠVEDIMĄ IŠ VOKIETIJOS

JAV valstybės sekretorius Mike'as Pompeo su JAV kariais Vokietijoje.

AP

JAV Kongresas ketina kol kas blokuoti prezidento Donaldo Trampo (Donald Trump) planus dėl dalinių išvedimo iš Vokietijos. 2021 metų gynybos biudžeto projekte sakoma, kad karių skaičius galės būti sumažintas tik praėjus 120 dienų po to, kai bus pateikta išsami ataskaita apie pajėgų sumažinimo iki mažiau nei 34 500 karių padarinius.

Anot projekto, Gynybos departamentas, be kita ko, ataskaitoje turi paaiškinti, ar karių išvedimas „atitinka JAV nacionalinius interesus“ ir koki

poveikį tai turės „JAV sąjungininkų ir partnerių Europoje saugumui“. Tekste taip pat reikalaujama analizės dėl padarinių NATO, padarinių amerikiečių dalinių pajėgumams ir karių atitraukimo kaštų.

Kadangi D. Trampas po savo pralaimėjimo demokratui Joe Bidenui sausio 20-ąją turės palikti Baltuosius rūmus, dalinių išvedimas, remiantis įstatymo projektu, nebegalėtų įvykti per jo kadenciją. J. Bidenas atitraukimo planus gali pakeisti arba visai jų atsisakyti.

JAV gynybos departa-

mentas liepos pabaigoje paskelbė, kad iš Vokietijos išves beveik 12 000 karių. Tokiu atveju karių skaičius sumažėtų nuo 36 000 iki 24 000. D. Trampas tokį sprendimą argumentavo per mažomis Vokietijos gynybai skiriamomis išlaidomis.

Šie planai kritikos sulaukė ir tarp D. Trampo respublikonų. Baimintasi santykių su tradicine sąjungininke Vokietija ir Rusijos atgrasymo susilpnėjimo.

D. Trampas tviteryje pagrašino vetuoti įstatymo projektą.

LRT

NAUJA JAV VIZŲ IŠDAVIMO TVARKA KINIJOJ PILIEČIAMS

JAV ruošiasi taikyti vizų suvaržymus Kinijos piliečiams, dalyvaujantiems užsienio įtakos operacijose, gruodžio 4 d. pranešė Valstybės departamentas.

Valstybės sekretorius Mike'as Pompeo pareiškė, kad apribojimai bus taikomi Kinijos komunistų partijos pareigūnams ir kitiems asmenims, prisidedantiems prie propagandos ar įtakos kampanijų, susijusių su Jungtinio fronto darbo departamento veikla.

Ši valstybės institucija kaltinama mėginimais tildyti žmones, kritikuojančius Pekiną dėl žmogaus teisių pažeidimų uigūrų regione, Tibete ir kitur. Departamentas pasitelkia tokią „prievartos taktiką“ kaip kritikų ir jų artimųjų asmeninės informacijos viešinimas, siekiant juos įbauginti, skelbdamas apie naujus apribojimus pažymėjo M. Pompeo.

Nauja priemonė siekiama parodyti, kad „asmenys, atsakingi už veiksmus, kurie pažeidžia taisyklėmis paremtą tarptautinę tvarką, nėra laukia-

mi Jungtinėse Valstijose“, nurodė amerikiečių diplomatijos vadovas.

Tokie apribojimai yra viena iš daugelio baudžiamųjų priemonių, kurių Vašingtonas imasi prieš Kinijos politinį aparatą ir ekonomiką, aštrėjant abiejų galingųjų valstybių ginčams dėl žmogaus teisių, koronaviruso pandemijos, prekybos, technologijų, Taivano ir virtinės kitų klausimų.

Iškart nebuvo patikslinta, kiek žmonių galėtų paliesti nauji suvaržymai.

Toks žingsnis žengtas, kai Vašingtonas paskelbė apie planus sutrumpinti vizų galiojimo laiką nuo 10 metų iki vieno mėnesio Kinijos komunistų partijos nariams ir jų šeimos nariams.

Reaguodamas į tokius veiksmus Pekinas apkaltino JAV vyriausybę „eskaluojant politinį malšinimą“. Kinų Užsienio reikalų ministerijos atstovas Hua Chunyingas gruodžio 3 d. pareiškė, kad kelionių apribojimai „visiškai neatitinka pačių JAV interesų“ ir pakenks Amerikos įvaizdžiui pasaulyje.

LRT

VENGRIJA IR LENKIJA TOLIAU VETUOS ES BIUDŽETĄ

Vengrijos vyriausybės vadovas **Viktoras Orbanas** gruodžio 4 d. pareiškė, kad toliau blokuos Europos Sąjungos biudžetą ir koronaviruso pandemijos paveiktos ekonomikos gaivinimo paketą dėl nuostatos lešų mokėjimą susieti su tuo, kaip valstybės narės laikosi teisinės valstybės ir demokratijos principų.

Lenkų pareigūnai taip pat tvirtina, kad savo pozicijos nekeis, nors šalies vicepremjero pasisakymą per vieną spaudos konferenciją Briuselyje kai kas suprato kaip Varšuvos pasirengimą švelninti poziciją.

Budapeštas ir Varšuva praėjusį mėnesį vetavo Bendrijos 2021–2027 metų 1,8 trln. eurų biudžeto ir 750 mlrd. eurų ekonomikos gaivinimo paketo patvirtinimą, nepritarėdamos nuostatai, kad lešų mokėjimas turi būti susietas su įpareigojimu valstybėms narėms laikytis teisinės valstybės ir demokratijos principų.

Briuselis abi vyriausybes kaltina varžant demokratines laisves.

LRT

LIETUVIŲ TAUTINĖS MINTIES LAIKRAŠTIS
THE LITHUANIAN NATIONAL NEWSPAPER

DIRVA

TEL. (216) 531-8150

FAX (216) 531-8428

E-mail: dirva@ix.netcom.com

P.O. BOX 19010 CLEVELAND, OHIO 44119-0010

19807 CHEROKEE AVENUE • CLEVELAND, OHIO • 44119

Leidžia Amerikos Lietuvių Spaudos ir Radijo Draugija „Viltis“, Inc.

Algirdas V. Matulionis, pirmininkas / president

Gediminas Markevičius, redaktorius / editor

1960 Town Dr., Naperville, IL 60565

E-mail: dirva.redaktorius.chicago@gmail.com

DIRVA (USPS 157-580)

Postmaster: Send address changes to DIRVA
19807 Cherokee Ave. Cleveland, OH. 44119-0010

Periodicals postage paid at Cleveland, Ohio and additional mailing offices.
Published bi-weekly by American Lithuanian Press & Radio Assn.
VILTIS, INC. - Subscription per year - \$55.00, first class - \$78. Single copy - \$2.00. Air mail overseas - \$130.00.

Prenumerata metams - \$55.00, pusei metų - \$40.00, pirmą klase - \$78.
Oro paštu į užsienį metams - \$130.00. Atskiro numerio kaina - \$2.00.
Straipsniai, pasirašyti pavarde, inicialais ar slapyvardžiu, ne visada sutampa su redakcijos nuomone. Nespausdinti straipsniai gražinami tik autoriui prašant. Už skelbimų turinį redakcija neatsako. Nepasirašytų rašinių nespausdiname.

KAS GALI BŪTI BLOGIAU UŽ KORONĄ?

Ar pamenate, kaip viskas prasidėjo? Kaip per televizijos ar radijo žinias pasirodė pirmosios naujienos apie paslaptinę ligą, plintančią Kinijoje, Hubėjaus provincijos centre - Uhano mieste? Tai įvyko lygiai prieš metus. Prieš pat Naujuosius jau žinojome, kad tai kažkoks virusas, giminingas gripo virusams. Paskutinę 2019 metų dieną Kinija pripažino pasauliui, kad turi rimtą problemą – koronavirusas plinta masiškai ir jo komplikacijos baigiasi mirtimi. Sausio mėnesį su nerimu stebėjome pranešimus, kad paslaptinė virusas jau peržengė Kinijos sienas ir plinta po pasaulį. O vasaris išgąsdino žiniomis iš Europos – Italijoje virusas išplito šiaurinėje dalyje ir ėmė šienauti gyvybes, ypač vyresnio amžiaus žmonių (po pusmečio paaiškėjo, kad jau gruodžio pabaigoje jis buvo šalyje). Vasario pabaigoje Lietuvoje nustatytas pirmasis koronaviruso atvejis moteriai, grįžusiai iš Italijos... Žmonės ėmė masiškai bėgti namo iš kelionių ir laikinų uždarbiavimų, tuo dar labiau platindami ligą. Nenuostabu, kad visi pirmieji atvejai Lietuvoje buvo atvežtiniai.

Pasaulis ėmė užsidarinėti, žmonių apėmė siaubas, matant, kokių spartumu plinta liga, ir kaip kapituliuoja kai kurių šalių medicinos sistema, nebepajėgianti susidoroti su pandemijos protrūkiu. Aukos pradėtos skaičiuoti tūkstančiais.

Lietuvos gyventojai į besiantinančią pandemiją, apie kurią jau atsirado šiokios tokios informacijos, reagavo labai rimtai, juo labiau kad ir valdžia ėmė atsikvošėti ir žingsnis po žingsnio griežtino prevencines priemones, kol galiausiai šalyje buvo įvestas karantinas. Žinoma, neliko nepastebėtas sveikatos ministro Aurelijaus Verygos braviūriškas optimizmas, kai pandemijos pradžioje jis pareiškė, kad kaukės nesaugo, kad medicinos įstaigos puikiai pasiruošusios pandemijai, kad... Žodžiu, paaiškėjo, kad nei medicinos įstaigos pasirengusios, nei gyventojai gali įsigyti apsaugos priemonių (jau buvo išpirtos vaistinių ir statybinių prekių parduotuvių medicininių kaukių ir respiratorių atsargos, taip pat stiprūs alkoholiniai gėrimai (buvo žinoma, kad virusą užmuša ne silpnėsnis nei 70 laipsnių alkoholis), bent kartą panaudoti ne pagal paskirtį – susipilti į gerklę, bet dezinfekuoti rankas. Lietuviai – žmonės išradingi: patys ėmė siūdinti medžiagines kaukes, o pramonininkai pasisiūlė nedelsiant gaminti specialiai dezinfekavimui skirtą stiprų alkoholį. Štai čia ir paaiškėjo „profesionalais“ save vadinančių „valstiečių-žaliųjų“ sugebėjimas operatyviai reaguoti į situaciją – jokio alkoholio! Tiesa, paskui teko „nuleisti ragus“, prekybos centruose (visos kitos prekybos įstaigos, prekiaujančios ne maisto produktais, buvo uždarytos) atsirado dezinfekcinio skysčio, nors ir kosminėmis kainomis, bet pasidarė įmanoma nusipirkti ir kaukių, ir respiratorių bei apsauginių pirštinių. Be to, įvedus karantiną, kai buvo uždaryti restoranai, kavinės, viešbučiai, mokymo įstaigos, pramogų centrai ir t. t., tai tų apsaugos priemonių, sėdint namuose ir dirbant nuotoliniu būdu, nelabai daug ir reikėjo.

Koronavirusas plito, bet lėtai, daugėjo informacijos apie jį, baimė, kad ir pas mus bus kaip Italijoje ar Ispanijoje, atlėgo. Be to, jau ir pavasaris artėjo, teikdamas vilties, kad sezonišku-

AMERIKA TARP DVIEJŲ PREZIDENTŲ

JAV prezidentas Donaldas Trampas (Donald Trump) paskutinėmis savo kadencijos savaitėmis suteikė malonę buvusiam nacionalinio saugumo patarėjui Michaelui Flynnui.

Tokiu poelgiu nepatenkintas Amerikos sostinės dienraštis „Washington Post“.

Jo žodžiais, „D. Trampas apleidžia Baltuosius Rūmus taip, kaip į juos buvo įžengęs: negarbingai. Kaip jau dažnai yra daręs, malonės suteikimą jis pagrindė prastai iškepta sąmokslų teorija, pasak kurios M. Flynnas buvo partinių buvusios Vyriausybės pareigūnų auka.

O iš tiesų M. Flynnas buvo sučiuptas, kai su vienu užsienio Vyriausybės atstovu rezgė intrigą paveikti 2016 m. Amerikos prezidento rinkimus. Po to jis dar apsimelavo šiuo klausimu FTB pareigūnams.

Tad kol dar porą mėnesių D. Trampas džiaugsis valdžia, liekame Jungtinėse Amerikos Valstijose prie to, kad kaltas yra nekaltas, melas yra tiesa,

išdavikai yra patriotai“, – ai-manavo pagrindinis Vašingtono laikraštis.

„Pirma D. Trampas tradi-ciškai prieš Padėkos šventę suteikia malonę kalakutui, po to Flynnui, o dar po to – sau pačiam?“ – juokiasi Australijos dienraštis „Sydney Morning Herald“.

Prahos dienraštis „Lidove Noviny“ apie būsimo preziden-to Joe Bideno numatytą finansų ministrę Janet Yellen rašo, kad ji „yra pirmos rūšies ekonomistė, kuri sėkmingai vadovavo Jungtinių Amerikos Valstijų centriniam bankui. Ji supranta pasaulio sudėtingumą ir nesileidžia veikiamą partinių priklausomybių.

Todėl ji nuvils demokratų partijos kairįjį sparną, kadangi ji neplanuoja jokių neprotingų išlaidų ar garantuotų pajamų bedarbiams įvedimo. Užtat ji gerai susikalbės su kai kuriais respublikonų opozicijos politi-kais, kuriems ji savo pažįromis gana artima“, – teigia Čekijos

sostinės dešiniųjų laikraštis.

Pekino dienraštis „Huanqiu Shibao“ rašo, kad „kai būsi-masis JAV prezidentas aiškina, kad ši šalis vėl pasirengusi va-dovauti pasauliui, klausimas vis dėlto kyla, ką jis tiksliai tuomi turėjo minty? Joe Bidenui nebus sunku po D. Trampo kadencijos vėl puoselėti harmoningesnius santykius su sąjungininkais.

Tačiau jeigu jis numatytų per sustiprintus užsienio santykius vėl atgaivinti hegemoninius siekius ir sukurti bendrą frontą prieš Kiniją, tada jo kursas ne-labai teisiskirtų nuo D. Trampo ligšiolinio „Amerika pirmiau-sia“ požiūrio.

Šiaip ar taip, J. Bidenui reikėtų vėl prisijungti prie glo-balios kovos su koronaviruso pandemija ir su klimato kaita, o ne kurstyti regioninius konflik-tus. Šia prasme būsimoji san-tykiai tarp Jungtinių Amerikos Valstijų ir Kinijos kaip lakmuso popierėlis parodys, ar ir kiek konstruktyvi J. Bideno naujoji užsienio politika iš tikrųjų bus.

Dauguma šalių kiekvienu atveju nenori naujo šaltojo karo“, – teigė Kinijos sostinės laikraštis.

Pasak Norvegijos sostinės dienraščio „Aftenposten“, „jei-gu tikėtume D. Trampu, tai dėl beveik visų Jungtinių Valstijų ūkio problemų kalta Kinija. Santykiai tarp abiejų galybių prie D. Trampo gerokai atšalo. Vis dėlto klausimas tas, ar prie Joe Bideno jie vėl sušils. Juk politinis peizažas Jungtinėse Valstijose stipriai poliarizuotas, tačiau Kinijos atžvilgiu reiškiasi didelė vienybė.

Joe Bidenas Kinijos adresu kalba ne ką draugiškiau nei D. Trampas, net jei jis naudoja inteligentiškesnius žodžius. Jis irgi reikalauja laikytis griežtos linijos Pekino atžvilgiu ir palai-ko sankcijas dėl demokratinio sąjūdžio Honkonge slopinimo.

Bet kitaip nei D. Trampas, J. Bidenas akcentuos bendradar-biavimą su savo sąjungininkais, kai reikės į kovą stoti su Kinija“, – rašė Oslo laikraštis.

Londono dienraščio „Times“ nuomone, „J. Bidenas Liaudies Kinijoje mato stipriausią strateginį JAV konkurentą. D. Trampas pagrįstai tai įtraukė į savo darbotvarkę, tačiau reikės kantraus valstybės valdymo meno tam, kad būtų sudaryta tokia tautų sąjunga, kuri galėtų Kinijai pirštu prikišamai parodyti, koks kvailas yra kiekvie-nas agresyvus poelgis“, – teigė Britanijos sostinės laikraštis.

Naujoji J. Bideno Vyriausybė „leidžia numanyti, kad Jungtinės Amerikos Valstijos norėtų su-grįžti į daugiašališkumo ke-lią, kurį valdant D. Trampui jos buvo apleidusios“, – rašė Kolumbijos sostinės dienraštis (Nukelta į 4 psl.)

mo faktorius turės įtakos ir koronai. Jau ne taip rimtai atrodė ir pompastiškos kasdieninės sveikatos apsaugos ministro spaudos konferencijos, skirtos pademonstruoti, kaip šauniai „valstiečių-žaliųjų“ vyriausybė dorojasi su „Covid19“. Plika akimi buvo matyti, kad pandemijos suvaldymo nuopelnus reikia priskirti paprastiesiems piliečiams, pandemijos pavojų įvertinusiems rimtai ir kruopščiai besilaikiusių karantino draudimų. Tiesa, pasitaikydavo ir piktavalių bei naivuolių, neigiančių, kad išvis egzistuoja tokia korona, kad tai tik paprasčiausias gripas, bet jų balsas visuomenėje skambėjo kaip pašalinis triukšmas.

Vasara sustabdė viruso plitimą, bet problema neišnyko – tai matėme iš kitų valstybių praktikos. Nors karantinas buvo atšauktas, bet atsargumo reikėjo prisilaikyti. Kita vertus, paaiškėjo, kad ne kiekvienas užsikrėtęs „Covid19“ suserga pavojingai, tad atsirado nepagrįsto atsipalaidavimo nuotaikų, ne gana to, artėjo rinkimai rudenį, todėl korona valdančiajai daugumai rūpėjo mažiau, nei noras išsilaikyti valdžioje, t. y. laimėti Seimo rinkimus. „Valstiečiai-žalieji“, puikiai žinodami, kad jų pagrindinis elektoratas yra liumpėnas, tarp kurio itin gajus netikėjimas pandemija ir visur vaidenasi sąmokslai, pasistengė neatbaidyti jo ir nesiėmė būtinų priemonių, kai rudenį vėl pradėjo augti užsikrėtusiųjų korona skaičius. Tokio neatsa-kingumo ir neprofesionalumo (o kai kada ir nusikalstamumo – prisiminkime visokias greitųjų testų, mokymų pirkimo aferas, kurias dabar nagrinėja teisėsaugos institucijos) karčius vaisius raškome šiandien, kai susirgusiųjų per dieną skaičius šokinėja tai viena, tai du tūkstančius atvejų ir pasiekė per 60 tūkstan-čių iš viso. O juk tai dveji Mažeikiai! Va ko vertos, pasirodo, pagyrūniškos „valstiečių-žaliųjų“ kalbos apie neva labai gerai suvaldytą pandemiją. Po rinkimų, kuriuos laimėjo opozicinės jėgos, ėmė aiškėti, kad valdančioji „valstiečių-žaliųjų“ daugu-ma ne tik kad nesiėmė reikalingų veiksmų sustabdyti antrajai „Covid19“ bangai, bet ir visiškai nepasirūpino ateitimi – nenu-matė lėšų vakcinoms įsigyti! Galima teisintis, kad tos vakcinos buvo dar tik kuriamos, tačiau šiandien žinome, kad jos jau yra sukurtos, išbandytos, jau skirstomos tarp valstybių... Bet kai iš naujojo Seimo tribūnos gūdaus tamsumo lūpomis prabyla Dainius Kepenis, vienas iš „valstiečių-žaliųjų“, supranti – šita, atsiprašant, „profesionalų“ valdžia Lietuvai buvo pragaištinga! Ir, greičiausiai, dar nežinia, kokių siurprizų (blogąja prasme) aptiks naujoji valdančioji dauguma. Vienas iš tokių, galima spėti, bus liumpėno išėjimas „į gatves“, kažkuo priminsiantis 2009 m. sausio riaušes prie Seimo. Gal pats to nenorėdamas, apie tai „valstietis-žaliasis“ Tomas Tomilinas prasitarė, pa-klausdamas Ingridos Šimonytės, ką ji darys, „kai žmonės išeis į gatves“? Klausimą būtų galima peradresuoti klausėjui – o ką jūs padarėte, kad žmonės neišeitų į gatves?

Kęstutis Šilkūnas

PAMINĖTOS KETVIRTOJO LIETUVOS PREZIDENTO JONO ŽEMAIČIO-VYTAUTO SUŠAUDYMO 66-OSIOS METINĖS

Lapkričio 26 d., minint Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio (LLKS) Tarybos prezidiumo pirmininko ir ketvirtąjo Lietuvos Prezidento Jono Žemaičio-Vytauto sušaudymo Maskvos Butyrkų kalėjime, i.e.p. krašto apsaugos viceministras Eimutis Misiūnas ir Lietuvos kariuomenės vadas gen. lttn. Valdemaras Rupšys padėjo gėlių prie J. Žemaičio-Vytauto paminklo prie Krašto apsaugos ministerijos.

J. Žemaičio-Vytauto (1909-1954) pastangomis 1949 m. buvo galutinai suvienytas Lietuvos partizaninis judėjimas, o jis pats 1949 m. vasario mėn. išrinktas Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio (LLKS) Tarybos prezidiumo pirmininku.

(Atkelta iš 3 psl.)

AMERIKA TARP DVIEJŲ PREZIDENTŲ

„**Tiempo**“ ir tęsė, kad, deja, „buvo nutraukti svarbūs tarpautiniai susitarimai.

Numatytasis užsienio reikalų ministras Antony Blinkenas nori JAV vaidmenį pasaulyje naujai nubrėžti. Jis gerai žino Kolumbiją ir kalbama net apie naują politiką Venesuelos atžvilgiu.

Dėmesio verta ir Alejandro Mayorko nominacija į krašto saugumo sekretorius. Kuboje gimęs politikas jau paskelbė atšauksiantis migrantams priešišką D. Trampo politiką. Net ir Linda Thomas-Greenfield, kaip pirmoji juodaodė JAV ambasadorė Jungtinėse Tautose, stiprina naujos krypties viltį, nors ir būtų sunku pašalinti D. Trumpo padarytą žalą“, – teigė Bogotos laikraštis.

Tokijo dienraštis „**Nihon Keizai Shimbun**“ pažymėjo, kad „visų pirma J. Bidenas paskelbė pasirinkimus savo užsienio ir saugumo politikos komandai. Jie visi greičiau karjeros pareigūnai nei politikai. Šiuo atžvilgiu ypač reikšmingas Johno Kerry'io įvardijimas ypatingu klimato politikos igaliotiniu. Tam, kad čia būtų pažengta į priekį, santykis su Kinija bus ypač svarbus“ – rašė Japonijos sostinės laikraštis.

Mykolas Drunga, apžvalgininkas, LRT

Paminklas Jonui Žemaičiui-Vytautui prie Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministerijos (skulpt. Gintautas Lukošaitis, archit. Mindaugas Mačiulis).

Nuotraukos aut. **Alfredas Pliadis/KAM**

Pagal 1949 m. vasario 16 d. Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio Tarybos deklaraciją, atkūrus Lietuvos nepriklausomybę, prezidiumo pirmininkas faktiškai ėjo Respublikos Prezidento pareigas. 2009 m. kovo 11 d. LR Seimo nutarimu J. Žemaitis-Vytautas pripažintas ketvirtuoju Lietuvos Prezidentu.

1999 m. vasario 16 d., minint 50-ąsias metines nuo Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio Tarybos Deklaracijos pasirašymo, prie Krašto apsaugos ministerijos generolui

J. Žemaičiui-Vytautui buvo atidengtas paminklas.

Paskutinis Jono Vytauto Žemaičio žodis teisme Maskvoje:

Aš, kaip ir kiti mano bendraminčiai, manau, kad Sovietų Sąjunga ginkluotomis pajėgomis įsiveržė į mūsų šalį. Ši sovietų vyriausybės žingsnį laikau neteisėtu. Visus pogrindžio veiksmus, kurio dalyviu aš buvau, nukreiptus prieš sovietų valdžią, aš laikau teisingais ir nelaukau nusikaltamais. Tik noriu pabrėžti,

kad, kiek man teko vadovauti Lietuvos kovotojų už laisvę kovai, aš stengiausi, kad ši kova laikytųsi humanizmo principų. Jokių žvėriškumų aš neleidau. Koks bus teismo sprendimas – man žinoma. Aš vis tiek manau, kad kova, kurią vedžiau devynerius metus, turės savo rezultatų.

Generolas Jonas Žemaitis-Vytautas

Jonas Žemaitis gimė 1909 m. kovo 15 d. Palangoje. 1929 m. baigė Kauno karo mokyklą, 1936–1938 m. studijavo Prancūzijos ar-

tilerijos mokykloje. Jam suteiktas kapitono laipsnis. 1944 m. Šiluvos ir Tytuvėnų valsčiuose suorganizavo apie 150 vyrų į generolo Povilo Plechavičiaus Vietinę rinktinę ir pats tapo šios rinktinės 310-ojo bataliono vadu. Vokiečiams rinktinę išformavus, kurį laiką slapstėsi, o nuo 1945 m. tapo Žebenkšties rinktinės štabo viršininku. 1947 m. gegužės mėn. išrinktas Kęstučio apygardos vadu. 1948 m. gegužės mėn. įkūrė Vakarų Lietuvos (Jūros) partizanų sritį, išrinktas jos vadu.

1949 m. J. Žemaičiui suteiktas laisvės kovotojų – partizanų generolo laipsnis. Partizaniniam judėjimui jis vadovavo iki 1953 m. gegužės 30 d., kai dėl išdavystės, įmetus į bunkerį granatą su migdomosiomis dujomis, buvo apsvaigintas ir suimtas, kankinamas. 1954 m. birželio mėn. uždarame teisme J. Žemaitis buvo nuteistas mirties bausme. Sušaudytas lapkričio 26 d. Maskvoje, Butyrkų kalėjime, palaidojimo vieta iki šiol nežinoma.

1997 m. vasario 14 d. Lietuvos Respublikos Prezidento dekretu Jonas Žemaitis po mirties buvo apdovanotas Vyčio Kryžiaus 1-ojo laipsnio ordinu. 1998 m. sausio 26 d. Respublikos prezidentas pasirašė dekretą, kuriuo jam buvo suteiktas dimisijos generolo laipsnis.

LR KAM

LIETUVOS VYRIAUSYBĖ PATVIRTINO JONO KAROLIO CHODKEVIČIAUS MINĖJIMO 2021 METAIS PROGRAMĄ

J.K. Chodkevičiaus portretas XVII a. Dail. nežinomas. Iš **VDKM archyvo**.

Lietuvos Respublikos Seimui 2021 metus paskelbus Jono Karolio Chodkevičiaus metais LR Vyriausybė gruodžio 2 d. patvirtino Krašto apsaugos ministerijos parengtą programą, skirtą atminti vieną iškiliausių Lietuvos istorinių asmenybių, kuris buvo Lietuvos

valstybės veikėją. J. K. Chodkevičiaus darbų svarbą ir reikšmę visuomenei primins ir atskleis įvairūs renginiai, laidos, parodos ir leidiniai.

J. K. Chodkevičiui atminti bus sukurtas medalis, atminimo lentos. Numatyta, kad Lietuvos nacionalinis dailės

muziejus įrengs istorinę karo palapinę kaip specialų edukacinių renginių centrą Chodkevičių rūmų kieme Vilniuje. Vytauto Didžiojo karo muziejus parengs interaktyvią virtualią parodą apie J. K. Chodkevičių bei Lietuvos ir Lenkijos jungtinės kariuomenės pergalei prieš Osmanų imperijos kariuomenę ties Chotynu paminėti. Numatomi renginiai ir Kretingoje – mieste, kurio įkūrėju laikomas J.K. Chodkevičius. Apie šią asmenybę ir jo gyvenimo laikmetį pasakos specialiai sukurtos laidos, kurios bus transliuojamos Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos kanaluose.

Šios ir daugelis kitų veiklų, numatytų Jono Karolio Chodkevičiaus minėjimo 2021 metais programoje, atskleis šio žmogaus, kaip talentingo savo laikmečio stratego ir organizatoriaus, asmenybę ir jos nuopelnus. Dėl pasiektų karinių pergalių, J. K. Chodkevičius yra žinomas ir vertinamas visoje Europoje, jis yra vienas ryškiausių Lietuvos Didžiosios kunigaikštystės didžiųjų etmonų ir valstybės veikėjų. **LRV**

KEIČIASI JAV SAUSUMOS PAJĖGŲ ROTACIJOS LIETUVOJE

Pratybas Lietuvoje baigė Jungtinių Amerikos Valstijų kariuomenės Sausumos pajėgų 2-osios brigados 69-ojo pulko 2-ojo bataliono kariai grįžta į savo nuolatinę dislokacijos vietą. Juos Lietuvoje keičia nauja JAV karių paimaina – iki gruodžio vidurio į Lietuvą turėtų atvykti naujas sunkusis JAV vienetas – 8-jo kavalerijos pulko 2-asis batalionas, kuris, planuojama, Lietuvoje bus iki kitų metų vasaros vidurio.

Išvykstantys JAV sausumos pajėgų 2-osios brigados 69-ojo pulko 2-ojo bataliono kariai poligone Pabradėje treniravosi nuo rugsėjo pradžios. Per tą laiką jie dalyvavo pratybose su Lietuvos, Rukloje dislokuotos NATO priešakininių pajėgų bataliono kovinės grupės kariais. Į pratybas amerikiečių kariai buvo atsigabenę savo ginkluotę ir karinę techniką – tankus „Abrams“, šarvuočius „Bradley“.

LR KAM

RASTA PARTIZANO ANTANO KRAUJELIO-SIAUBŪNO SLĖPTUVĖ

Utenos rajono Papiškių kaime buvusioje Pinkevičių sodyboje surastas ilgiausiai prieš sovietų okupaciją ginklu kovojusio partizano Antano Kraujelio-Siaubūno bunkeris-slėptuvė.

Iš visų žinomų partizaninių slėptuvių ši įrengta vėliausiai – 1960 m. Slėptuvė unikali ir dar dviem požymiais: jos sienos ne medinės, kaip įprasta, o sumūrytos iš akmenų, todėl slėptuvės erdvė išliko nepakitusi. Netradicinė buvo ir jos įrengimo darbų seka – pirmiausiai įrengta slėptuvė, o tik paskui ant jos sumūryta duonkepė krosnis ir įrengtas namas. Dėl šio slėptuvės unikalumo kagėbistai slėptuvės maketą naudojo kaip mokomąją priemonę KGB aukštojoje mokykloje Maskvoje.

Dalį slėptuvės kagėbistai buvo aptikę 1965 m., kai ten slėpėsi A. Kraujelis-Siaubūnas. Remiantis kagėbistų apmatavimais bei slėptuvės nuotraukomis iki šiol manyta, kad slėptuvė nebuvo įgilinta į žemę, o užmė tik taip vadinamo papečchio erdvę ir buvo sunaikinta. Atlikti archeologiniai tyrimai paneigė šią versiją – rasta į žemę įgilinta slėptuvė. Tikėtina, kad šis atradimas taps pagrindiniu naujai kuriamo partizano Antano Kraujelio muziejaus eksponatu.

1953 m. gegužę sovietų okupaciniais represiniams organams areštavus vyriausiąją Lietuvos partizanų vadą Joną Žemaitį-Vytautą baigėsi organizuotas partizaninis pasipriešinimas. Tačiau pavienis partizaninis pasipriešinimas tęsėsi dar ilgus metus. Net po 1960 m. Lietuvos miškai ir kaimai slėpė apie 10 iki mirties kovoti pasiryžusių Lietuvos laisvės kovotojų. Vienas iš jų – Antanas Kraujelis-Siaubūnas – partizanas nuo 1948 m. rudens iki 1965 m. pavasario.

1954 m. paskutinis A. Kraujelio-Siaubūno bendražygis Vladas Petronis-Nemunas, neatlaikęs sunkios partizano dalios, pasidavė okupacinei valdžiai. Apklauiamas V. Petronis taip charakterizavo Siaubūną: „Labai atsargus - slepiasi negyvenamuose pastatuose. Žiemą iš slėptuvės išeina retai, eina ne keliais, o laukais (naktį arba prieš rytą). Vasarą slapstosi krūmuose, klojimuose, pirtyse. Siaubūnas niekada dėl nieko nesitaria iš anksto. Jei pajunta, kad jį kas nors pastebėjo, dingsta į kitą vietą sunaikindamas pėdsakus. Su pagalbininkais kalbasi be liudininkų. Žmonių, kuriuos kviesdavo KGB, Siaubūnas vengia, nes laiko juos užverbuotais.”

1960 m. A. Kraujelis nau-

Partizanas Antanas Kraujelis-Siaubūnas. *Lietuvos ypatingojo archyvo nuotr.*

ją slėptuvę įsirengė Utenos rajone, Papiškių kaime, pasivainį Antaną Pinkevičių. A. Pinkevičius buvo vedęs A. Kraujelio žmonos Janinos seserį Oną; anksčiau už partizanų rėmimą buvo teistas 10 metų. Čia, statant namą, po duonkepe krosnimi buvo įrengta slėptuvė, kurioje esant reikalui slėpdavosi A. Kraujelis.

1964 m. gruodį KGB gavo operatyvinių duomenų apie tai, kad A. Kraujelis gali slėptis Papiškių kaime pas Pinkevičius. Saugumiečiai nuodugniai iškratė namą, bet po krosnimi išradingai pasislėpusio A. Kraujelio nerado. Gruodžio 25 d. A. Kraujelis sugebėjo niekieno nepastebėtas iš sodybos pasišalinti ir čia vėl pasirodė tik 1965 m. vasarį.

1965 m. kovo 16 d. vakare A. Kraujelis padarė nedidelę, bet lemtingą klaidą: paprašė žmonos Janinos Snukiškytės atnešti slides, kurios buvo paslėptos po sniegu kitapus kelio prie versmės, iš kurios Pinkevičiai atsinešdavo vandens. Versmė buvo prieš trijų greta stovinčių namų langus, per kuriuos saugumiečiai stebėjo Pinkevičių sodybą. Ištrauktos slidės kagėbistams sukėlė naujus įtarimus.

1965 m. kovo 17 d. rytą Pinkevičių sodybą apsupo didelės saugumiečių ir ginkluotų kareivių pajėgos. A. Kraujelio žmona J. Snukiškytė pasakoja: „Tik spėjom pavalgyt, pamatėm, kad ginkluoti kareiviai supa sodybą, trobesių pusėn bėga saugumiečiai. Jie iškrėtė daržinę, tvartą, visur durtuvais ir virbais išbadė. Gal manė, kad yra koks slaptas išėjimas

iš trobos. Po to gryčion įėjo Utenos saugumietis Sergejus Tichomirovas, kiti ir pradėjo plėšti grindis iš visų krosnies pusių. Jie numanė, kur turi būti slėptuvė, tik gal dar abejojo, ar Antanas ten yra. Nepaliesta liko koridoriaus sienutė ir pati krosnis. Ėmė aiškintis, kas gali būti po ja, ir pastebėjo, kad krosnies pamatas kitoks. Tuomet pradėjo ardyti sienutę, kuri buvo ne ištisinė, o dirbtinai sudurstyta iš medelių.”

Aptikę slėptuvę, saugumiečiai šeimininkui Antanui Pinkevičiui liepė ją atidaryti, o tuo metu A. Kraujelis iš slėptuvės paleido automato seriją. Buvo sužeistas šeimininkas ir du milicininkai – vyresnysis seržantas Vytautas Žukevičius bei jaunesnysis seržantas Rimas Kublickas. Po to A. Kraujelis iš slėptuvės metė granatą. Nors granata ir nesprogo, bet smarkiai išgąsdino saugumiečius – visi išlėkė iš trobos į lauką. Tuo pasinaudojęs A. Kraujelis išsoko iš bunkerio, sudegino turėtus dokumentus ir užlipo į palėpę. Ten buvo apšaudytas ir sužeistas. Nenorėdamas gyvas pasiduoti, pagal partizaninę tradiciją nusišovė.

Saugumiečiai slėptuvę nu-fotografavo ir kratos akte surašė slėptuvės apmatavimus: 94x132x69 cm. Vėliau Antano Kraujelio slėptuvės maketas buvo naudojamas kaip mokomoji priemonė Felikso Dzeržinskio aukštojoje KGB mokykloje Maskvoje.

Antano Kraujelio atminimo įamžinimo labdaros ir paramos fondui įsigijus Pinkevičių namą ir pradėjus ruošti būsimą muziejaus

projektą, fondo direktoriaus Viliaus Maslausko iniciatyva šį lapkritį Pinkevičių sodyboje buvo atlikti archeologiniai tyrimai. Tyrimus organizavo ir koordinavo Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro vyriausiasis istorikas Dalius Žygelis, juos atliko Kultūros vertybių globos tarnybos specialistai – vadovas, archeologas Linas Kvizikevičius ir archeologė Vitalija Vėževičienė. Tyrimus finansavo Krašto apsaugos ministerija.

Prieš tyrimus D. Žygelis apklausė liudininkus, išstudijavo Lietuvos ypatingajame archyve saugomą medžiagą ir nustatė, kad 1960 m. A. Kraujelis naują slėptuvę įsirengė svainiui Antanui Pinkevičiui statant namą. Liudininkai nurodė vietą, kur 1965 m. A. Kraujelio žūtis metu stovėjo duonkepė krosnis, po kuria buvo įrengta slėptuvė. Pagal KGB išmatavimus ir nuotraukas slėptuvė turėjo užimti tik taip vadinamo papečchio erdvę. Kadangi duonkepė krosnis apie 1971 m. buvo nugriauta, o jos vietoje pastatytas koklinis pečius, kuris vėliau taip pat buvo nugriautas, atrodė, kad slėptuvė sunaikinta.

Tačiau atlikus archeologinius tyrimus nustatyta, kad slėptuvė vis tik buvo įgilinta į žemę, o KGB matavimai – netikslūs. Archeologinių tyrimų metu nustatyta, kad slėptuvės ilgis yra 1 m. 70 cm.

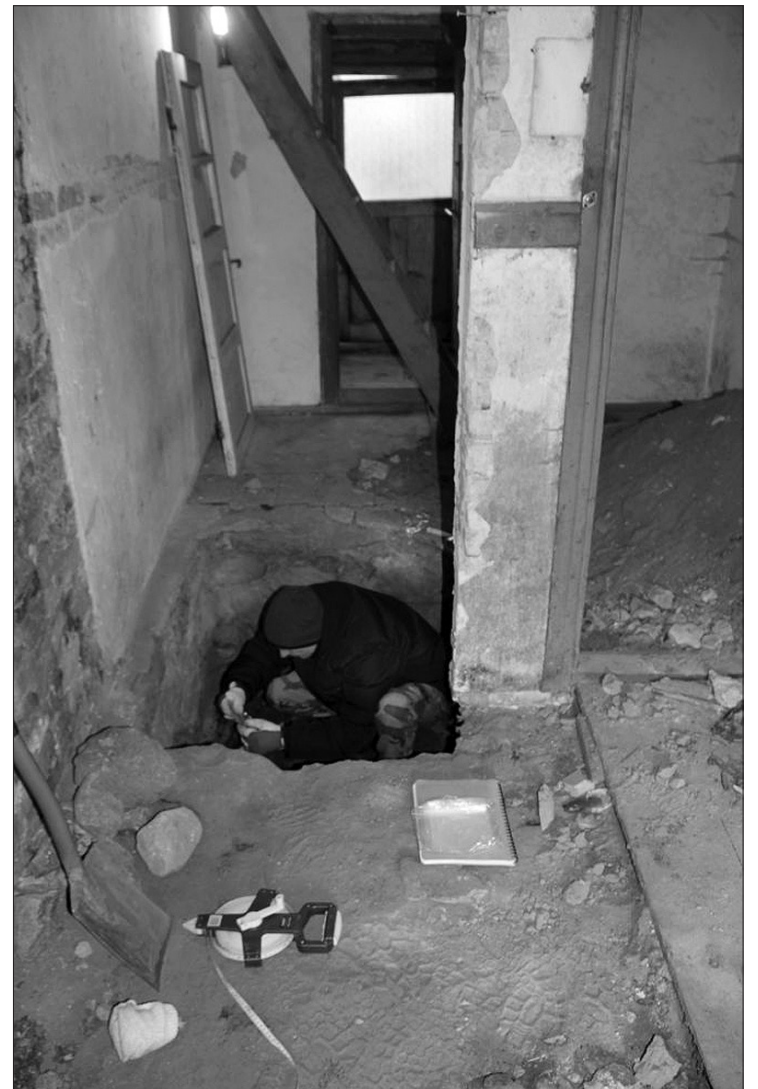
Slėptuvės dugnas išklo-tas skirtingo pločio (10–26 cm) lentomis; sienos lygios,

sumūrytos iš tašytų akmenų. Pietinėje slėptuvės pusėje, 1 m. 32 cm. nuo šiaurinės sienelės, ant metalinio kampuočio sudėjus masyvius akmenis įrengta niša, prailginanti apatinę slėptuvės dalį iki 1 m. 70 cm. Tikėtina, kad tokia konstrukcija buvo neišvengiama siekiant padaryti duonkepei krosniai tvirtesnį pamatą ir tuo pačiu suteikiant galimybę besislepiančiam asmeniui patogiau įsitaisyti – ištiesti kojas. Taip pat buvo surasta ventiliacinė sistema – vakarinėje slėptuvės pusėje įrengta su dūmtraukiu susisiekti anga.

Archeologinių tyrimų metu atrasta slėptuvė unikali tuo, kad buvo įrengta vėlyviausiu partizaninio pasipriešinimo laikotarpiu 1960 m. Jos sienos ne kaip įprasta medinės, o sumūrytos iš akmenų, todėl slėptuvės erdvė išliko nepakitusi. Netradicinė buvo ir darbų seka – pirmiausiai įrengta slėptuvė, o tik paskui ant jos sumūryta duonkepė krosnis.

Antano Kraujelio palaikai surasti 2019 m. birželio 13 d. (per Antanines) Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro inicijuotų ir vykdytų archeologinių tyrimų metu Vilniaus Našlaičių kapinėse. Palaikai surasti po kelių dešimtmečių A. Kraujelio artimųjų, istorikų ir archeologų vykdytų paieškų.

2019 m. spalio 26 d. ilgiausiai prieš sovietų okupaciją kovojusio partizano palaikai iškilmingai palaidoti Vilniaus Antakalnio kapinėse, Lietuvos kariuomenės karininkų laidojimo kvartale. **LGGRTC inf.**

Utenos rajono Papiškių kaime buvusioje Pinkevičių sodyboje surastas ilgiausiai prieš sovietų okupaciją ginklu kovojusio partizano Antano Kraujelio-Siaubūno bunkeris-slėptuvė. **LGGRTC nuotr.**

TARP TIESOS IR MELO – ICCHAKO ARADO PRISIMINIMAI, KELIAUJANT Į SIONO KALNO VIRŠŪNĘ

Violeta Rutkauskienė

(Pradžia š.m. „Dirvos“ rugsėjo 15 d. laidoje)

VII.

Kaip toliau rašoma B. Urbonavičiaus knygoje, prie Kazliškių durpyno jo grupė sugrižo rugsėjo 19 d. Šį kartą buvo pasiruošta geriau, turėta geros sprogstamos medžiagos, atsigabenta bifordo virvutė, atsinešta žibalo, kad užtektų ne tik susprogdinti garo mašiną, bet ir sudeginti **visas pagamintų durpių atsargas. Ir šį kartą jokios durpyno apsaugos nebuvo**, nors Y. Aradas pasakoja, ją išsigandus ir išsilaksčius. Anot Br. Urbonavičiaus, jei juo tikėti, ginkluota durpyno sargyba tuo metu už kilometro buvo pas krautuvininką ir girtuokliavo, švėsdama viršininko vardus. Kai viskas buvo paruošta, nakties tylumą suardė galin-gas sprogimas, virš partizanų galvų prašvilpė sudaužytos mašinos gabalai, užsidedę durpynas. Br. Urbonavičius - šios akcijos vadovas tepamini tik vieno sovietų partizano Laurinavičiaus pavardę. Apie Y. Aradą net neužsimena, ma-tyt jo vaidmuo buvo pagalbinis arba jis visai čia ir nedalyvavo, o apie patį įvykį sužinojo iš kitų partizanų pasakojimų.

Susitikimas su lietuvių antinaciniu pagrindžiu

Tačiau Y. Arado prisimi-nimuose yra ir įdomesnių momentų. Netikėtai atrandame žinią apie sovietų partizanų kontaktus su lietuviško anti-nacinio pagrindžio grupėmis. Vyko šių grupių susitikimai, pozicijų dėl Lietuvos ateities derinimas ir net planuoti ar kartu vykdyti atitinkamus veiksmus prieš vokiečius. Keli susitikimai, anot Y. Arado, vyko netoli Švenčionių, viena-me iš jų dalyvavęs net ir pats Y. Aradas (Y. Aradas, p. 234). Jei dalyvavo, tai turėtų žinoti apie tai ir daugiau, bet čia Y. Aradas rašo trumpai, sakydamas, jog tai buvo tarybinių parti-

zanų iniciatyva perverbuoti P. Plechavičiaus rinktinę ir privilioti, kad P. Plechavičiaus rinktinė pereitų į sovietų parti-zanų gretas. Iš tikrųjų reikalas buvo daug sudėtingesnis ir Y. Aradas apie tai greičiausiai nutyli, pateikdamas skaitytojui tik savo vertinimą:- „Jie buvo radikalūs nacionalistai ir fašis-tai ir, net žinant, kad Vokietija pralaimi, pereiti į sovietų pusę jiems nebuvo geras sprendi-mas.” Y. Aradas tuos susitiki-mus įvardija, kaip susitikimus su P. Plechavičiaus armijos karininkais. Susitikimai vyko slapta vis dar tikintis, kad P. Plechavičiaus armijos kariai dezertyruos ir prisijungs prie sovietų A. Sniečkaus vadovau-jamų partizanų, kartu atsineš savo ginklus ir atsives karių.

Plačiau situaciją yra apra-šęs „Vilniaus” sovietų parti-zanų būrio vadas St. Apyvala, kuris pats su keliais lietuviais dalyvavo susitikimuose ir vedė derybas, pavestas M. Šumausko ir A. Sniečkaus. Šiuolaikinių istorikų darbuose situacija su derybomis atsklei-džiama giliau. Būrio vadas St. Apyvala, minėdamas su juo susitikimuose dalyvavusius partizanus, Y. Arado nemi-ni. Tad kyla klausimas ar Y. Aradas iš viso galėjo dalyvauti tokiuose slaptuose pasitari-muose. Plačiau šių pasitarimų istorija gerai aptarta istoriko R. Zizo knygoje „Sovietiniai partizanai 1941-1944 m.” (p. 329 - 339). Tačiau Y. Aradas, būdamas St. Apyvalos būry-je, galėjo nugirsti, kad tokie susitikimai vyko. Jam tapus Jad Vašem centro vadovu, ir turint pilną priėjimą prie to laikmečio dokumentų, Y. Aradas, tikriausiai, turėjo žinoti, kad tuose slaptuose susitikimuose dalyvavo ne tik vietiniai Švenčionių lietuvių nacionalinio pagrindžio atsto-

vai, bet ir iš Vilniaus atvykęs lietuvių pagrindžio centro atstovas Aleksandras Lileikis. Nežiūrint to, kaip tų įvykių gyvas, tikras, bet neįrodomas dalyvis ir liudininkas, Y. Aradas sėkmingai dalyvavo OSI organizuotose tyrimuose prieš A. Lileikį ir kitus lietu-vius antinacinio pasipriešini-mo dalyvius. JAV teisingumo departamento OSI (*Office of Special Investigations*) pagrin-dinis ginklas prieš A. Lileikį, A. Dailidę ir kt. lietuvius kaip tik ir buvo eksperto Y. Arado surašyti kaltinimo liudijimai/ raportai.¹⁶

Jau vien dėl to, kad Y. Arado ir A. Lileikio keliai kirtosi, Y. Aradas, kaip suin-teresuotas asmuo privalėjo nedalyvauti ar būti nušalintas nuo bylos paruošimo. Jis netu-rėjo jokios teisės dalyvauti A. Lileikio bylos tyrimuose.

Šiame name tautinio lietuvių pagrindžio ir sovietų raudonųjų lie-tuvių bendroje operacijoje buvo nušauti nacių paskirti Švenčionių valdininkai Fritz Ohl ir Ernst Heinemann.

Nors Y. Aradas užsimena apie sovietų partizanų ban-dymus susitarti su Lietuvos nacionalinio antifašistinio iš-sivadavimo partizanais, tačiau nieko plačiau apie tai nerašo. Atrodo, kad Y. Aradas specia-liai nutyli - vengia patvirtinti, konstatuoti faktą, kad tokia išsivaduojamoji jėga Lietuvoje buvo ir veikė. Lietuvių kovo-tojus Y. Aradas vadina lietuvių gaujomis, bandomis, lietu-viais pronacių kolaborantais, lietuviiais nacionalistais, lie-tuviais gengais, o taip pat lietuviškoje knygos versijoje -nacionalistinėmis lietuvių grupuotėmis ir panašiais epi-tetais. Apie veikusį lietuvių antifašistinį pagrindį neužsi-mena. Kaimų savignyos būrius įvardija ginkluotais kaimie-čiais, P. Plechavičiaus armijos būrius – *extreme* – ekstremis-tiniais, kraštutiniais radikalais, nacionalistais, fašistais, tik išskirtinose vietose juos pa-vadina Lietuvos partizanais ar lietuviais kariais. Pokaryje buvo stipriai pasistengta apie lietuvių antinacinį judėjimą nutylėti, ištrinti jį iš istorijos. Ir čia Y. Aradas varo pilnai sovietinių klišių pagrindu.

Laimė, į laisvąjį pasaulį išsprūdę kovotojai paliko pri-siminimus taip pat. Daugiau pasiskaityti būtų galima

Antano Griausmo rašinyje „Svečiuose pas Stalino ban-ditus”.¹⁷ Internetė, spaudoje yra šimtai, gal net tūkstančiai asmenų atsiminimų, liudijimų, knygų, straipsnių apie Laisvės kovotojus ir jų veiklą.

Bendra operacija

Kad Y. Aradas sureikšmina savo paties aktyvų dalyvavimą sovietų partizaninės kovos svarbiose operacijose, parodo vienas svarbus įvykis. 1944 m. kovo mėn. 24 d. „Vilniaus” bū-rio stovykla tiesiog kunkuliavo iš džiaugsmo. Penkiems jų gru-pės vyrams, kurių pavardžių Y. Aradas net negali ir nesugeba išvardinti, persirengusiems vietiniais valstiečiais pavyksta vidury baltos dienos nušauti Švenčioniams paskirtus aukš-tus vokiečių valdininkus, Y. Arado klaidingai įvardijamus Fritz Ulia ir jo pavaduoto-ją Heidmaną (Heidmann).

Semionovą sunkiai sužeidė. Jam pavyko pasiekti valstiečio sodybą. **Lietuvis ūkininkas** jį svetingai priėmė, sutvarstė žaizdą, o tuo pat metu išsiuntė savo sūnų į Švenčionis praneš-ti policijai. Semionovą suėmė, kai šis miegojo ir nuvežė į ligoninę ir pastatė sargybą. Šis įvykis aprašomas Y. Arado prisiminimuose skyrelyje „Semionovo išlaisvinimas iš kalėjimo” (Y. Aradas, p. 234-237). Iš karto pastebėsime, kad Semionovas buvo ligoninėje, bet ne kalėjime.... Taigi, rate-liai užkliuvo melagis išgriuvo. Šiame pasakojime Y. Aradas susimaišo galutinai. Sumaišo ne tik kalėjimą su ligonine, bet ir kitus įvykio faktus.

Semionovo sužeidimą pa-tvirtina ir Y. Arado partizanų būrio vadas St. Apyvala. Tik jis rašo, kad sužeistas partiza-nas prisiglaudė ne pas lietuvi ūkininką, o pas konkretų asme-nį pavarde Artemjevas. Ar jis buvo lietuvis – nepaaiškinta. Tik aišku, jog šis įdavė sovietų partizaną Švenčionių policijai. Bet istorikui Y. Aradui tai visai nesvarbu: jei išdavikas, tai bū-tinai parašysim, kad lietuvis...

I n f o r m a c i j a , k a d Semionovas pateko į nelaisvę ir paguldytas į ligoninę sukėlė ant kojų Vilniaus grupės parti-zanus. Semionovas žinojo apie sovietų partizanų vykdomas derybas su lietuvių tautiniu judėjimu ir P. Plechavičiaus armijos karininkais. Jis pats dalyvavo keliuose tokiuose susitikimuose. Lietuviai sovie-tų partizanų vadai bijojo, kad tardomas gestapo Semionovas palūš ir papasakos apie dery-bas. „Jei Semionovas prabiltų, derybose dalyvavę lietuviai karininkai greičiausiai būtų suimti ir sušaudyti. „Vilniaus” būrys gavo užduotį išgabenti iš ligoninės Semionovą gyvą ar mirusį” – pasakoja Y. Aradas.

Semionovui vaduoti į prie-šakinę Vilniaus būrio sovietų partizanų stovyklą susirinko **100 kovotojų**. Bogdanas, tuo metu vadovavęs Vilniaus bū-riui, pakvietė 5 savanorius. „Žingsnį į priekį žengėme aš, Papka ir dar trys vyrai” (Y. Aradas, p. 235).Tuo tarpu operaciją organizavęs Y. Arado būrio vadas S. Apyvala pasa-koja, kad Semionovo vaduoti atvyko keletas „Vilniaus būrio partizanų, jų tarpe seni jo paties kovos draugai Vladas Baušys, Vania Audijenka.

(Bus daugiau)

Sovietų partizanų vykdomas „bėgių karas” ir vokiečių atsakomosios baudmės krito ant vietinių, dažniausiai prie geležinkelio gyvenusių, lietuvių galvų.

Tikrumoje – **Fritz Ohl** ir **Ernst Heinemann**. Apie tokį reikšmingą savo būrio įvykį Y. Aradas tesugebėjo parašyti tik tris sakinius ir tuos pačius su didelėmis klaidomis ir netiks-lumais. Dar daugiau nutylima ar tiesiog vengiama pasakyti teisybę, kad ši garsi partizanų tarpe operacija gimė bendrų tautinio lietuvių pagrindžio ir sovietų partizanų, kiek aukš-čiau minėtų pasitarimų eigo-je, sutarus veikti kartu prieš apylinkių gyventojus žiauriai išnaudojančius vokiečių ko-misarus. Galbūt šis įvykis Y. Arado atsiminimuose nutyli-mas jau vien dėl to, jog pagrin-diniai nuopelnai sėkmingai operacijai priklauso ne sovietų Vilniaus būrio partizanams, o tautinio lietuvių pagrindžio aktyvistams. Atrodo, kad Y. Aradas šio įvykio teisybę ne-norėjo prisiminti.

Sovietų partizano Semionovo išvadavimas arba kaip Y. Aradas kalėjimą su ligonine sumaišė...

Kol tarp abiejų judėjimų vyko derybos, rašo Y. Aradas, mes toliau vykdėme diversij-as. Vienos tokios operacijos metu Vilniaus būrio partizanus apsupo vokiečiai. Trys parti-zanai žuvo, dviem pasisekė pabėgti. Tačiau grupės vadą

16. Istorikas A. Idzelis:
NKVD metodai
naudojami ir dabar.
<http://valstietis.lt/nuomo-nes/istorikas-a-idzelis-nkvd-metodai-naudojami-ir-dabar/>
17. A. Griausmas. „Svečiuose pas Stalino banditus”.
(Draugas, 1948.08.08.p. 5.)

NEMUNAS
Argentinos Lietuvių Draugija

ŠOKIŲ ŠVENTĖS ARGENTINOJE 2021 M. NAUJIENOS

Argentinos lietuvių kultūros ir savišalpos draugijos „Nemunas“ valdyba ir Pasiruošimo komitetas informuoja, kad jau galite registruotis visi lietuvių tautinių šokių kolektyvai ir ansambliai, norintys dalyvauti šokių šventėje Argentinoje „Ten, kur Nemunas banguoja“. Ši šventė, organizuojama tautinių šokių kolektyvo „Nemunas“ 50-mečio progai paminėti, įvyks **2021 m. gruodžio mėn. 18 d.**

Prašome užpildykite anketą mūsų „Nemuno“ draugijos interneto svetainėje iki 2021 m. vasario mėn. 26 d.: <https://www.nemunasargentina.com/sokiu2021>

Registracijoje yra trys kategorijos, kuriose galite užsiregistruoti: vaikų, jau-

nimo ir vidutinio-suaugusių šokių kolektyvai. Dar pranešame, kad šokių šventė įvyks ansamblių vakaro formatu.

Be to, norėtume informuoti, kad šokių šventės kūrybinę grupę sudaro gerbiamas prof. dr. Vidmantas Mačiulskis (Argentinos šokių šventės scenarijaus autorius ir meno vadovas), kartu su Nicolas Cabrera Dulke (dabartinis „Nemuno“ vadovas) ir Juan Ignacio Fourment Kalvelis (buvęs „Nemuno“ vadovas).

Šokių šventės Argentinoje 2021 m. rėmėjai yra Lietuvos nacionalinis kultūros centras ir Beriso miesto savivaldybė.

Daugiau informacijos kreipkitės į draugija@nemunas.org

SUSIPAŽINKITE – ARGENTINOS ŠOKIŲ ŠVENTĖS SCENARIJAUS AUTORIUS IR MENO VADOVAS VIDMANTAS MAČIULSKIS

Vidmantas Mačiulskis – Lietuvos muzikos ir teatro akademijos Šokio katedros profesorius, humanitarinių mokslų daktaras. Interesų ir darbo kryptis - lietuvių tautinis šokis. Sukūrė per 110 tautinio šokio kompozicijų, kurias atlieka Lietuvos ir išeivijos šokių grupės. Visi žino Vidmanto sukurtus šokius: „Jadvygės polką“, „Gumbinę“, „Šiaudai be grūdų“, „Mintinį“, „Linksmapolkę“, „Kaip du paukšteliai“ ir kt. Parengė ir išleido 13 autorinių leidinių apie tautinius šokius, kuriais kaip metodine medžiaga naudojasi visi šokių grupių vadovai ir šokėjai. Ilgus metus V. Mačiulskis dirba su Klaipėdos universiteto studentų tautinio meno ansambliu „Vytinė“, su kuriuo koncertuodami aplankė visą Europos žemyną. Šiais metais pradėjo dirbti su Klaipėdos žvejų kultūros centro suaugusių tautinių šokių sambūriu „Vėlunga“.

Profesorius – Baltijos šalių (Estijos, Latvijos, Lietuvos) studentų dainų ir šokių švenčių „Gaudeamus“ meno vadovas

Vidmantas Mačiulskis

ir vyriausiasis baletmeisteris, Lietuvos dainų švenčių rengėjas ir būsimo 2024 m. Lietuvos dainų šventės Šokių dienos „Amžių tiltais“ scenarijaus autorius bei meno vadovas. Vidmantas Mačiulskis ne vienus metus talkina ir išeivijos šokių grupėms. Lankėsi ir dirbo su Kanados – Toronto lietuvių tautinių šokių grupe „Atžalynas“,

Jungtinių Amerikos Valstijų – Čikagos tautinių šokių ansambliu „Grandis“, Švedijos – Stokholmo lietuvių tautinių šokių grupe „Baltija“. Metodiniais patarimais konsultavo Šiaurės Amerikos išeivijos šokių švenčių rengėjus.

Argentinos lietuvių kultūros ir savišalpos draugija „Nemunas“

RIMUI J. BANIUI ĮTEIKTAS PRESTIŽINIS LR UŽSIENIO REIKALŲ MINISTERIJOS APDOVANOJIMAS

Po apdovanojimo įteikimo. Iš kairės į dešinę – LR generalinis konsulas Čikagoje Mantvydas Bekešius, Felicija Banytė, mecenatas Rimas Juozas Banys su žmona Rima Baniene, PLC direktorė Elena Rėklaitis.

Rimanto Kunčo-Žemaitaičio nuotr.

Lapkričio 29 d., pirmąjį Advento sekmadienį, pradedant vidinio budėjimo mėnesį ir įžengiant į naujuosius liturginius metus, po Pasaulio Lietuvių Centre (PLC), Lemonte, esančioje Palaimintojo Jurgio Matulaičio Misijos bažnyčioje kunigo Vaido Lukoševičiaus SJ aukotų šv. Mišių, žymiam JAV lietuvių bendruomenės nariui mecenatui Rimui Juozui Baniui buvo įteiktas Lietuvos Respublikos Užsienio reikalų ministerijos apdovanojimas

„Už pasaulio lietuvių nuopelnus Lietuvai“. Prestižiniu garbės ženklų „Aukso Vyčiu“ Rimas J. Banys buvo apdovanojamas už ypatingus nuopelnus puoselėjant lietuviybę išeivijoje, paramą lietuviškoms organizacijoms ir kolektyvams.

Apdovanojimą Palaimintojo Jurgio Matulaičio misijos bažnyčioje po šv. Mišių įteikęs LR Generalinis konsulas Čikagoje Mantvydas Bekešius kalbėjo: „Prieš tris metus atvykęs dirbti į Čikagą, lietuviybės sostinę,

turečiau galimybę kiekvieną dieną vis iš naujo patirti, ką reiškia meilė Lietuvai, mūsų kalbai ir tradicijoms. Būtent čia aš sutikau nuoširdžiai Tėvynei atsidavusių lietuvių, kurie, negailėdami savo laiko, sveikatos ir lėšų, dirba tam, kad Lietuva būtų stipri, kad diasporoje auganti naujoji karta nepamirštų savo šaknų. Todėl šiandien man yra didelė garbė įteikti šį apdovanojimą Rimui Juozui Baniui, kuris yra puikus tokios veiklos pavyzdys ir, neabejoju, kad ateityje įkvėps

ir bendruomenės lyderius rūpintis tėvų ir senelių palikimu JAV bei dirbti vardan Lietuvos ateities“.

Rimas J. Banys yra vienas žymiausių mecenatų, daug metų dosniai aukusių Pasaulio lietuvių centrui bei kitoms lietuviškoms organizacijoms. Ilgą laiką jis nuolat aukojo Vydūno jaunimo fondui, o 2018 metais įkūrė vardinę stipendiją savo žmonai a. a. Nijolei Banienei atminti. Ši stipendija teikiama lietuvių kilmės studentams, kurie yra studijavę bent dvejus metus Iliojaus valstijos pagrindiniuose, pripažintuose meno universitetuose bei kolegijose, siekdami įgyti meno studijų (tapybos, keramikos, skulptūros, grafinio dizaino, animacijos ir pan.) bakalauro, magistro ar daktaro laipsnį. R. J. Banys yra rėmęs labdaros fondą „Saulutė“, kuris remia našlaičius ir beglobius vaikus Lietuvoje, bei organizaciją „Vaiko vartai į mokslą“, kuri remia vaikus iš socialinės rizikos šeimų dienos centruose ir laikinosios globos namuose. R. Banys taip pat aukoja didžiausiam ir seniausiam išeivijoje lietuvių fondui. Praėjusiais metais R. Banys parėmė PLC Vienybės parko įgyvendinimo ir infrastruktūros atnaujinimo projektus. Lemonte esančiame Pasaulio lietuvių centre įsikūrę per 40 lietuviškų organizacijų, veikia baž-

nyčia, trys krepšinio salės, futbolo stadionai, didžiausia JAV lituanistinė mokykla, kurioje mokosi per 700 vaikų, nuolat vyksta kultūriniai renginiai, organizuojamos stovyklos, repetuoja didžiausi tautinių šokių kolektyvai „Grandis“, „Spindulys“ ir „Suktinis“, meno ansamblis „Dainava“. Pasaulio lietuvių centre veikia gerai žinoma Lietuvių dailės muziejaus galerija „Siela“, kur rengiamos parodos, veikia vaikų ir suaugusiųjų meno dirbtuvės, vyksta kultūriniai renginiai, koncertai. Viena didžiausių PLC salių už ilgametę paramą centrui yra pavadinta Banio šeimos vardu.

Rimas J. Banys gimė Kaune. Per karą šeima pasitraukė iš Lietuvos ir įsikūrė Čikagoje. R. Banys studijavo Iliojaus technologijų institute (IIT) (LR prezidento Valdo Adamkaus Alma mater). Dirbo bendrovėje Harza Engineering Co., kurioje profesinę karjerą pradėjo kaip inžinierius, vėliau tapo kompanijos direktorių tarybos pirmininku ir vadovavo stambiems infrastruktūros projektams visame pasaulyje. Šiuo metu R. J. Banys gyvena Čikagos priemiestyje ir jau daug metų dosniai aukoja lietuviškoms organizacijoms ir su Lietuva susijusioms labdarinėms iniciatyvoms.

„Dirvos“ korespondentė Živilė Gurauskienė, el. p. dirva.press@gmail.com

LEIDINĮ 20 / 20 PASITINKANT, ARBA „KAIP PAŽIŪRĖSI...”

Liko labai nedaug – savaitė iki leidinio „20 / 20”, kurio autoriai – poetas, žurnalistas Arūnas Šatkus, poetė Sandra Avižienytė ir Čikagoje gyvenanti fotografė, menotyrininkė Nijolė Shuberg, sutiktuvių. Į virtualiai organizuojamą renginį Pasaulio lietuvių centre (PLC), Lietuvių dailės muziejaus galerijoje „Siela”, autoriai kviečia š. m. gruodžio 12 d., šeštadienį, 8 val. v. Arūnui Šatkui tai – antroji poezijos knyga, Sandrai Avižienytei – septintoji.

Vakaro metu bus galima grožėtis 20-čia fotomenininkės N. Shuberg darbų. Tie darbai iliustravo A. Šatkaus eilėraščius ir sugulė antroje leidinio dalyje – S. Avižienytės 20-ties eilėraščių, skirtų sielos apmąstymams, pusėje. Taigi leidinyje pasitelkus vaizdinę priemonę – meninę fotografiją, tapusią prasminiu kūrinio komponentu, subtiliai skaitytojo jausmus užgaunantys tapybiški vaizdai, atskleidžiantys savitus teksto rakursus, realizavo kūrybinį autorių sumanymą. Teksto ir vaizdo sintezės raiškos savitumas leidinyje atskleidė emocinę autorių patirtį, įprasmino vizualinę kalbą, atskleidusią dvasinės kūrėjų vizijas.

Prieš renginį kalbamės su knygos „20 / 20” autoriais.

Į klausimus atsako Arūnas Šatkus.

– Arūnai – 20 / 20 – neįprastas pavadinimas?

– „Kaip pažiūrėsi...”, – pasakytų Sandra Avižienytė. 20 / 20 gimė kaip noras ir idėja 2020-aisiais išleisti bendrą, nedidelį dviejų autorių pažinties vienas su kito kūryba įprasminimo leidinį. 40 eilėraščių: 20 eilėraščių mano, 20 – kitos autorės. Ji neskaitė mano 20-ties eilėraščių, aš – jos. Toks susitarimas.

Vėliau, visai netikėtai susitikus su Nijole fotosesijos metu, kilo mintis pakalbinti ją, kad prisidėtų prie šios 20 / 20 idėjos realizavimo – iliustruotų knygą 20-čia savo darbų.

O tada mus užklupo karantinas. Visi 2020-ieji buvo neįprasti, tad dėl to ir leidinio pavadinimas – 20 / 20.

Skaičius 20, manau, yra magiškas. Dažnai sakome: „Palauk minutę”, o laukiame 20. Sakome artimiesiems: „Būsiu po 5 minučių”, o grįžtame po 20. Štai, pajaukavau, o nuotaka gera bus mažiausiai 20 minučių.

– Kodėl Sandra Avižienytė?

– O kodėl ne? O jei atvirai – ji kalba netipiškai, daro pauzes ten, kur kitas nedarytų, mintį išlūkštena į prasmę. Galima juk parašyti eiles, kurias perskaitei ir pamiršai – nėra to kažko, kas „užkabintų”, kai tas žodžio pulsavimas neapčiuopiamas, bet jaučiamas.

Sandra įdomias eiles rašo, ten visad gali kažką netikėto sau atrasti. Paskui skaitysi po metų, kitų, ir pamatysi, kad vėl įtaiga kažkokia mistiška, ko nepastebėjai anksčiau. Gal todėl pagal jos eiles ir sukurtos dainos skamba ne primityviai – jos eilių kontekstas turi savo svorį melodijos kompozicijoje.

Arūnas Šatkus

Be to ji yra taip pat ir idėjų, kurias kitam kartais sunku suprasti, generatorius. Tad kartais pasiginčyti tenka. Čia tokia gudrybė, kad viską iš(si)aiškintum. Bet svarbiausia – niekad niekam nebus nuobodu.

– Kaip gimsta eilės?

– Specialiai jų nieieškau. Dažniausiai ateina tada, kada nelauki arba kai kažkokios aplinkybės, emocijos į tave skverbiasi. Tuomet ir atsiranda atsakymai, abejonės, samprotavimai, suvokimai, ir prie tavęs „prisikabina” žodžių srautas ir nepaleidžia, kol neužrašai. Štai taip ir atsiranda eilėraštyje prasmė, vaizdas, rimas.

Eilės – ne tik jausmas, bet ir protas. Nes melodingumas, aliteracija ar stilistinės žodžio ypatybės, tokios, kaip vaizdingumas, jausmingumas, iškilmingumas, metaforos ar simboliai, neatsiranda iš nieko, tai, tam tikra prasme, priklauso ir nuo autoriaus erudicijos. Man atrodo, kad geras eiles parašo žmonės, kurie patys yra įdomūs – jie skaito, nuolat domisi, ieško ir bando suprasti save, kitus, aplinkinį pasaulį.

– Fotografija ir eilės – pastebima tendencija tavo knygose. Kaip žiūri į sumanymą šikart pasitelkti Nijolės Shuberg darbus?

– Kalbant konkrečiai apie vaizdų kalbą, šiuo atveju

Viršelis.

Rengėjų nuotr.

apie fotografiją, negalime atsiriboti nuo vieno dažnai pamirštamo elemento – žmogiškojo faktoriaus. Todėl dažnai objektas, įvykis, akimirka – tik fotografo, kaip individo, momentinis, per sekundės dalį įvykęs atpažinimo rezultatas, kuriame kūrėjas turi savo žiūros tašką, ir, dažnai, iš anksto žino, ką nori pasakyti viena ar kita fotografija.

Suvokimo intensyvumui įtvirtinti fotografas kartais pasitelkia žodžius, kad būtų suprantamiau, kas bandoma įprasminti vaizdais. Tad, man atrodo, kad kartais kalbėjimas vaizdais yra individuali raiškos forma, atspindinti autentišką asmenybės ryšį su pasauliu. Kadangi aš pats taip pat fotografuoju, man svarbu objektyve užfiksuoti ir liūdną rudeninį lapą, ir rasotą

Nijolė Shuberg

Nijolė Shuberg.

Pasak Nijolės, fotografija jai yra daugiau nei pragyvenimo šaltinis ar hobis, tai – galimybė užfiksuoti žmogaus subtilumo ir buvimo čia ir dabar jausmą. Pasakodama ji išskiria tris terpes:

Ž M O G A U S
PORTRETAI: fotografuodama išmokau ne tik žiūrėti, išmokau ir matyti. Triaupiausia ir tikriausia akimirka yra ta, kai pavyksta pagauti žmonių mintis, kol jos yra giliai viduje. Užfiksuotos nepaveiktos akimirkos daug ką sako, kviečia susimąstyti apie savo gyvenimą, trumpam pabėgti

gėlės žiedą ryte, ir žmogų, jo panteistinį ryšį su gamta. Ir tai nėra atsitiktinumas, kai vienoje erdvėje susitinka fo-

tografija ir tekstas – taip jie tampa kitaip suvokiami, jų terpė labiau pulsuoja gyvybe ir atvirumu.

Mes taip ir neišmokom būt kiti,
Skubėdami kasdien daugiau sugriebti.
Brangiausias žmones barstom pakely,
Bandydami kaskart daugiau atriukti.
Sijojame maldas lyg miltus prieklėty,
Nors rėtis jau seniai praradęs formą.
Ir pripažįstame tik tuos, kurie savi –
Tokiais patapę pagal savą normą.
Kiti subyra užmarštin, o joj
Tokių nevykėlių laukai bekrasčiai.
Visi ne goduly ir ne valdžioj,
Nevykusio gyvenimo beraščiai.
Mes taip ir neišmokom būt kiti,
O gal kitais ir nenorėjom būti,
Juk kaip dažnai išliekame šventi
Pasiuntę artimą į tikrą žūtį.
Pasaulis margas. Stulbina spalvom.
Raibais keliais į ateitį vingiuoja
Vieni su savo vyžom apgraiбом,
Kiti ant savo asilų atjoja.

[...]

(Arūnas Šatkus, *Neišmoktos pamokos*, 2020)

nuo alinančios rutinos.

LIETUVOS KAIMAS: aplankius senąsias lietuvių sodybas bandau fiksuoti tai, kas palaipsniui nyksta. Kaimo šurmulyje jau seniai nutilęs. Stengiuosi pastebėti praeities atspindžius, pajaušti būties trapumą, tai, kas kažkada buvo ir ko nebėra dabar.

M E D Ž I A I
NUOTRAUKOSE: nuo vaikystės turėjau labai glaudų ryšį su mišku. Mano požiūris kardinaliai pasikeitė perskaičius knygą „Paslaptingas medžių gyvenimas”, kurioje rašytojas Peter Wohlleben aprašė, kaip medžiai jaučiasi ir bendrauja, o aš aptikau begalę sutapimų su žmonių gyvenimais. Man patinka stebėti mišką, ieškoti įdomių medžių formų, skaityti jų žievės raštus. Fotografijos pagalba galiu nutiesti tiltą tarp žmogaus emocinės būsenos ir gamtos vaizdų. Buvimas gamtoje žmogų nejučiomis priverčia skverbti į minčių gilumą.

– Fotografija tavo akimis: ko ieškai ir koki vaidmenį atlieka tavo vaizduotė?

– Fotografijos pagalba aš galiu įamžinti savo vidines emocijas per daiktus, medžius ar žmones. Man patinka stebėti. Kartais jaučiuosi kaip skaitytuvas arba, kaip aš pati save vadinu, „žmogaus prigimties stebėtojas”. Kurdama nuotraukas stengiuosi parodyti vienvėsi ir bendrumo galias. Neapsakomai gražu matyti žmones, kurie jaučia pilnatvę būdami tiesiog su savimi. Stebėdami paukščių pulką arba nuėję į mišką galite pajaušti didelę bendrystės jėgą, tačiau žiūrint į vieną medį ar paukštį apima liūdesys. Tai bandžiau perteikti savo fotografijose.

– Ką tau suteikė fotografija?

– Fotografija mane subrandino. Suteikė galimybę atsirasti tose vietose, kur įprastai nebūčiau, ir susipažinti su žmonėmis, kurių niekada nebūčiau sutikusi. Sutikti žmonės ir apkeltos vietos paskatino pažvelgti plačiau į pasaulį, suvokti, kaip galėtum matyti tą patį vaizdą iš kitos pusės.

(Nukelta į 9 psl.)

Sandra Avižienytė

(Atkelta iš 8 psl.)

LEIDINĮ 20 / 20
PASITINKANT, ARBA
„KAIP PAŽIŪRĖSI...”

Sandra Avižienytė.

– Kaip ryžaisi šiam žingsniui?

– Nemeluosiu, buvo sunku. Taip imti ir paimti 20. Ir padėti, įdėti, paguldyti, išleisti. Be priežasties. Be begalinio poreikio. Buvo sunku pripažinti sau pačiai, kad kažkas kitas išgirdo. Ar mato kažką, ko jau nėra pati. Aš nepajėgiu matyti. Kad kažkas bus kitaip. Paprasčiau. Kaip ir visi 2020-ieji.

Net ir poezijoje, cikluose ar rinkiniuose man reikalinga priežastis, rutuliojimasis, virsmas. Rūpi, kas toliau. Visada į knygas žiūriu atsar-

giai – ne tik kaip į naują gyvybinę energiją, tačiau ir kaip į galimybę pasinerti į mums dar nežinomus pasaulius.

Fotografija niekada man neimponavo, kaip kad ir niekada neieškojau ir neieškau savo žodžių atitikmens joje. Neieškau kitų fotografijose ir įkvėpimo.

Būna, jog užplūsta sentimentali nuotaika, nostalgia, tačiau būna ir taip, jog nepažįstamo žmogaus akies prizmės užfiksuotoje akimirkos idėjos perspektyvoje pasiskandinu ilgam viename jausme. Kažką (į)žvelgia mano siela, turbūt, galvoju. Deja, NE. Tai – akimirkos džiaugsmas? Susitikimas su kito žmogaus esybės ekspresijomis.

Knygos dizainerė Evelina Garliauskienė būtent čia man ir pa(d)ĖJO labiausiai: gražiausius Nijolės Shuberg fotografijų fragmentus anapus objektyvo pateikė subtiliau.

– 20 / 20 – kokie tie – 20 eilėraščių?

Tai – septintasis tavo eilėraščių rinkinys. Kas neramina? Kuo jis kitoks?

– Dabar jau viskas ramu, nes „peržegnota” ir (iš)leista gyventi tarp(e) mūsų. Arūno įžvalgos gilios. Jis rašo ramiau nei aš. Man akis rėžė ne tik oranžinis turinys, bet ir tai, kad ši knyga neturi pabaigos. Susitinka du 20 / 20 ir – vėl iš

Tiesioginė transliacija.

Rengėjų nuotr.

pradžios, atrodo. Ir kai skaitai (o knyga sudaryta taip, kad ją ne tik skaitytum, bet dar ir į(skaitytum) ir perskaitytum) keletą kartų: atskirus autorių kūrinius kaip vieną bendrą (iš kiekvieno galo dar kitaip), nesąmoningai norisi vartyti ir ieškoti jau akimi kliudytų fotografijų ar jų detalių. „Kažkur matyta”, – kirba galvoje, ir prisimeni, kad matyta čia, kitoje pusėje. Priklauso, ko ieškoma ir kaip į viską pažiūrėti. Už(si) ĖMIMO su knyga tikrai daug. Ir namuose, ir svečiuose.

Šis leidinys tuo ir yra kitoks: jam nereikalinga speciali erdvė – jį skaityti, vartyti ir su(si)mąstyti – pasinerti į save gali bet kur. Netgi nenorėjimas paimti leidinio į rankas ar poreikio nebuvimas jį permesti akimis gavus vien virtualų pavidalą – yra reakcija į reiškinį, į vyksmą, į kažko naujo atsiradimą. Puoselėjama tik tiek, kiek kam kas brangu.

– Kuri Nijolės Shuberg fotografija tau labiausiai patinka?

– Tai – medis žiemą. Apsnigtas. Laukiantis. Augantis nuošaliai, netoli kelio, vedančio namo. Kvepia stebuklais. Nuotrauką pavadinau „Melsvi vakarai”.

Pasak autorės, šis eilėraštis ypatingas savo „gimimo istorija”. Taigi – Rimantas Pažemeckas, parašęs nemažą pluoštą muzikos, metė iššūkį Sandrai Avižienytei – parašyti eilėraštį apie Kalėdas, kuriame nebūtų žodžio „Kalėdos”. Ir ne bet kokį, o tokį, kuris nupieštų jaukų peizažą – tokį, kad iš tikrųjų norėtum už(si)kurti tą laužą tirpstant laikui žvakių liepsnoje, spragsint tyloj viltims auksinėms... ir kad viską dar galima būtų sudėti į dainą, tačiau dainą pavadinti „Melsvi vakarai”, kad niekas

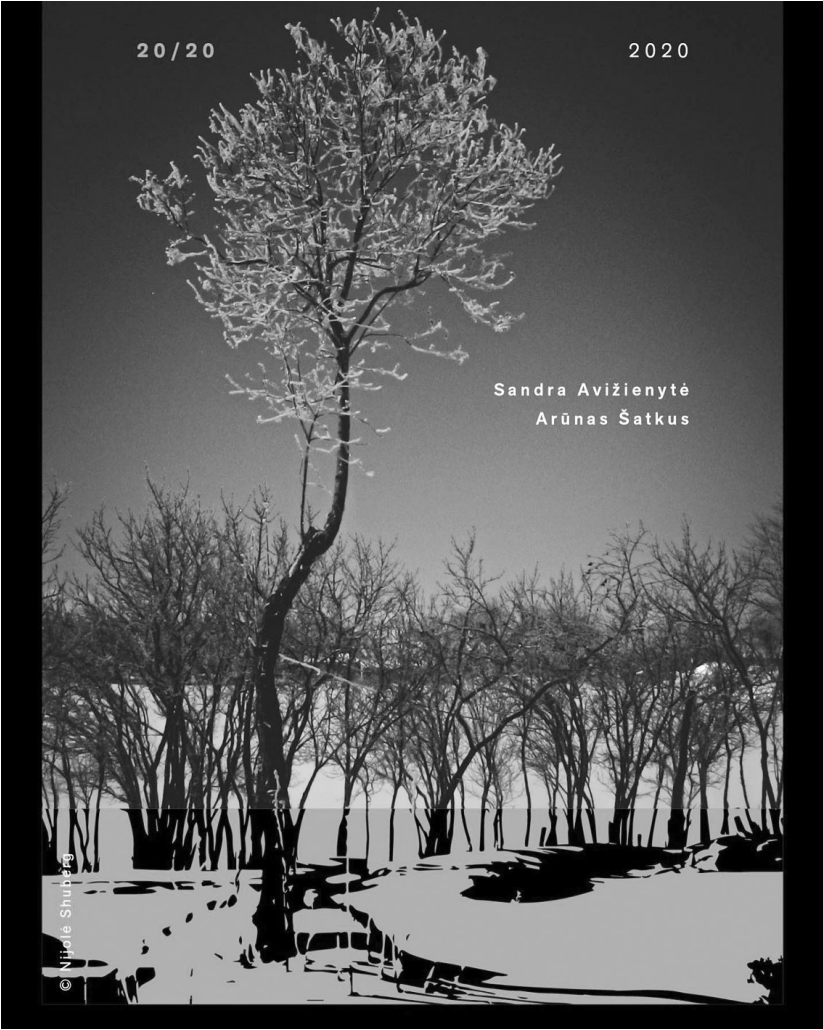
tyliai merkiassi melsvi vakarai –
tviska akys ant mano krūtinės:
prisiglaudus klausaisi nakties –
snaigės šoka tyloj sidabrinėj.

mums garuoja karšta arbata –
susimaišo su medaus aromatu –
tavo lūpose surandu aš save,
ir pasaulis tampa nematomu.

pasilikim prie ugnies pasišilt –
židiny spragsi viltys auksinės
stebuklingoj tyloj mes abu
palydėsim dienas paskutines.

[...]

(S. Avižienytė, Kalėdos, 2020)

Melsvi vakarai.

Rengėjų nuotr.

neįtartų, jog tai – kalėdinė daina, nors jos pasiklausius kvepia Kalėdomis. Kaip ir ta garuojanti ir kvepianti medumi arbata. Kai už lango prisnigta iki kaklo. Arba kai palmės dengia akis, ir norisi tik šaltos „Margaritos”. Tai – taip pat Kalėdos. Visgi 20 / 20. Ar kaip čia dabar pažiūrėti?

20 / 20 skraidinasi save per Atlantą tiek materialiai apčiuopiamu, tiek virtualiai apžvelgiamu pavidalu. Vienaip ar ki-

taip – Arūno Šatkaus žodžiams Rimanto Pažemecko parašytas kūrinys „Per naktį lijo žvaigždėmis” pabirs natomis prieš Sandro Avižienytės „Melsvus vakarus”. Stebuklingo vakaro kulminacija skambės Nijolės Shuberg nuotraukų apsuptyje, turtinant susirinkusiųjų sielas ir širdis. Gyvenama laukimo paslaptimi

Parengė „Dirvos” korespondentė Živilė Gurauskienė, el. p. dirva.press@gmail.com

Leidinio puslapis.

Rengėjų nuotr.

IŠKILMINGAS DR. AUDRIAUS V. PLIOPLIO ARCHYVŲ PERDAVIMAS

Lituanistikos tyrimo centro tarybos pirmininkas dr. Robertas Vitas ir dr. Audrius V. Plioplys pasirašė sutartį, kuria „Dr. Audriaus V. Plioplio” archyvai buvo iškilmingai perduoti Lituanistikos tyrimo centrui.

Živilės Gurauskienės nuotr.

„Liks tik tai, ką mes sukūrėme”

Š. m. lapkričio 22 d., sekmadienį, Bažnyčiai švenčiant Kristaus Karaliaus iškilmę ir tą dieną užbaigiant liturginių metų ciklą, 2 val. p. m., po šv. Mišių, Čikagos lietuvių jaunimo centre vyko dr. Audriaus V. Plioplio archyvų atidarymas ir iškilmingas jų perdavimas Lituanistikos tyrimo centrui, kuriame nuo šiol bus saugoma žinomo menininko, neuromokslų tyrinėtojo, teisinio konsultanto, retų lietuviškų raštų kolekcininko, įskaitant ir didelį rinkinį originalios lietuvių judaikos, istorinė medžiaga. Lietuvių jaunimo centro Čiurlionio galerijoje, kurioje šiuo metu eksponuojama dr. A. Plioplio meninė instaliacija „Kalbėtas Žodis”, savo eiles skaitė Aldona Petrus Česnulevičienė, Linas Umbrasas ir Sandra Avižienytė. Renginį organizavo dr. Audrius Plioplys, Lituanistikos tyrimo centras bei Čikagos lietuvių jaunimo centras.

Oficialiajai renginio daliai prasidėjus Čiurlionio galerijoje susirinkusius svečius pasveikino Čikagos lietuvių jaunimo centro tarybos pirmininkas Antanas Rašymas ir pakvietė dr. Audrių Plioplį pristatyti puikiai įvertintą tarp pastaruoju metu Čikagos

mieste ir jos apylinkėse eksponuojamų parodų meno instaliaciją „Kalbėtas Žodis” – „Vieniems / Vien jiems”, kurios eksponatai – tarsi minties nuotrupos, asimiliavusios į suskilusius meninių darbų fragmentus, netikėtai gimusius iš smegenų skenavimo

fotografijų ar elektroencefalograma registruotų smegenų bangų, autoriui patvirtinus: „...taip, tai tikrai mano proto

Meno instaliaciją „Kalbėtas Žodis” – tarsi minties nuotrupos, asimiliavusios į suskilusius meninių darbų fragmentus.

Živilės Gurauskienės nuotr.

fragmentai”. Padėkojęs visiems atvykusiesiems nepabūgus pandemijos dr. Audrius Plioplys šmaikštavo: „Sandra man paaiškino, kaip žinoti, ar renginys pavykęs. Viskas labai paprasta – jeigu klausytojų yra daugiau nei pranešėjų – pavyko!”

Dr. A. Plioplio, kaip savito braižo conceptualiojo meno kūrėjo, darbai atspindi menininko, neurologo, mokslų daktaro, pastangas sujungti meną su neuromokslais bei menines paieškas, kuriose autorių domina viskas, kas susiję su mūsų smegenų veikla, mąstymo problematika, smegenų veikimo principais, padedančiais suvokti, kaip atskirų neuronų veikla perauga į tokius sudėtingus procesus, kaip sąvokos, mintys, mąstymas. Taip autoriui

gimė siekis visa tai pavaizduoti drobėje, tam procesui perteikti pasitelkus elektroencefalogramų kreives, magnetinio rezonanso nuotraukas. Kaip teigia A. Plioplys, jo fotografijų archyve užfiksuotos jo paties mintys, prisiminimai. Menininko darbuose – fotografijų fragmentai sluoksniuojami su smegenų elektroencefalogramos kreivių ar magnetinio rezonanso nuotraukų vaizdais. Tai paties autoriaus smegenų struktūros (magnetinio rezonanso) ir smegenų elektrinio aktyvumo (elektroencefalogramos) kreivės. Taip, pasitelkus vizualinį meną, jo darbuose jautriai perteikiami mąstymo ir pažinimo procesai, kuomet, pasak autoriaus, pirmiausia gimsta mintis, tik vėliau ieškoma spalvų, nuotrupų ar detalių minčiai ar sąvokai išsakyti – sluoksnis po sluoksnio kuriamas vaizdas – vizualinė metafora.

Susirinkusiuosius į renginį pasveikino Lietuvos

Generalinis konsulas padėkojo Čikagos lietuvių jaunimo centrui, Lituanistikos tyrimo centrui bei renginyje dalyvavusiems meno kūrėjams už lietuviškos kultūros puoselėjimą išeivijoje.

Lituanistikos tyrimo centro tarybos pirmininkas dr. Robertas Vitas, pristatęs dr. Audrių Plioplį ir aptaręs jo veiklą, pabrėžė šių archyvų turinį ir jų svarbą. Jis akcentavo, jog dr. A. Plioplio archyvai apima jo veiklą ne tik lietuvių visuomenėje, bet ir pasaulinėje plotmėje, meninė kūryba neabejotinai praturtina ne tik lietuvių meno pasaulį, bet garsina Lietuvos vardą ir už mūsų visuomenės ribų. „Lituanistikos tyrimo centras saugo tai, ką lietuviai yra sukūrę ir tai, kas yra sukurta apie Lietuvą ir lietuvių tautą, – kalbėjo dr. R. Vitas, – dr. A. Plioplio archyvai – brangi mūsų rinkinių dalis ir jų perdavimas Lituanistikos tyrimo centrui rodo, jog mūsų archyvai yra gyvi – kaupiami ir nuolat pildomi. Praeitis nėra dingusi, šių archyvų medžiaga

Dr. A. Plioplys su poete S. Avižienyte šalia meninės instaliacijos „Kalbėtas Žodis”. S. Avižienytės asmeninio archyvo nuotr.

Respublikos generalinis konsulas Čikagoje Mantvydas Bekešius. Jis dėkojo dr. Audriui Pliopliui už kūrybinę energiją, meninę ir mokslinę veiklą, garsinančią Lietuvą pasaulyje, bei ilgametį darbą skatinant bendradarbiavimą tarp JAV ir Lietuvos mokslininkų. Konsulas pabrėžė, kad ypač didelį įspūdį jam paliko mokslų daktaro organizuoti renginiai, skirti archeologei, antropologei bei archeomitologijos pradininkei prof. Marijai Gimbutienei atminti.

naudojasi studentai, žurnalistai, mokslininkai. Dabar minėti archyvai bus dalis Lituanistikos tyrimo centro ir turės savo atskirą kambarį”.

Renginio metu Lituanistikos tyrimo centro tarybos pirmininkas dr. Robertas Vitas pakvietė dr. Audrių V. Plioplį pasirašyti sutartį, kuria minėti archyvai buvo iškilmingai perduoti Lituanistikos tyrimo centrui, nors, pasak tarybos pirmininko, jie tvarkomi ir veikia jau seniai.

(Nukelta į 11 psl.)

PRENUMERUOKITE DIRVĄ

DIRVA

LA RAIŠKAS DOKUMENTAS
LIETUVOS GABRĖJŲ KONTAKTŲ
PASTIDAVAS

**METAMS - \$55,
PUSEI METŲ - \$40,
PIRMA KLASĖ - \$78,
ORO PAŠTU Į UŽSIENĮ
METAMS - \$130.00**

(Atkelta iš 10 psl.)

IŠKILMINGAS
DR. AUDRIAUS
V. PLIOPLIO ARCHYVŲ
PERDAVIMAS

Šiuose Lituanistikos tyrimo centrui perduotuose „Dr. Audriaus V. Plioplio“ archyvuose saugomi ne tik jo meninių pasiekimų dokumentai ir jų pavyzdžiai, bet ir visos jo neurologijos ir neuromokslinių tyrimų bylos bei dokumentai ir darbai, susiję su neurologija ir neuromokslais. Tai ir klinikinio, ir tiriamojo darbo su sergančiaisiais autizmu bylos, neuroimunologinių ir Alzheimerio ligos priežasčių tyrimų darbai bei teisinių konsultacijų bylos. Be dr. A. Plioplio dokumentų ir meno kūrinių pavyzdžių šiame archyve taip pat saugomas unikalus rinkinys, kurį sudaro per 40 originalių fotografijų iš Sibiro tremties vietų, kurias aštuntajame dešimtmetyje įamžino Juozas Kazlauskas. Šiame archyve taip pat yra unikali lietuviškos judaikos kolekcija ir didžiausia Šiaurės Amerikoje lietuviškos numizmatikos kolekcija.

Prasidėjus meninei renginio daliai trys žinomi Čikagos poetai – Aldona Petrus Česnulevičienė, Linas Umbrasas ir Sandra Avižienytė skaitė savo eiles. Pristatydamas ne vieną savo eilėraščių knygą išleidusią Sandrą Avižienytę menininkas prisiminė: „Kuomet Sandra supažindino mane su savo eilėmis man atsivėrė naujas pasaulis – taip gimė meninė instaliacija „Kalbėtas Žodis“.

Aldona Petrus Česnulevičienė, be eilėraščių „Mūsų akys“, apie *post-virtualaus* žmogaus sielos gelmes

Renginio organizatoriai ir svečiai. Iš kairės į dešinę – Mindaugas Bielskus, Aldona Petrus Česnulevičienė, Antanas Rašymas, Sandra Avižienytė, LR generalinis konsulas Čikagoje Mantvydas Bekešius, dr. Audrius V. Plioplys, Viktorija Černičenko, Kristina Lapienytė, dr. Robertas Vitas, Linas Umbrasas.

– informacijos tikrą šaltinį, ir „Kava su prieskoniais“, apie šiandienines Amerikos miestų aktualijas, savo „Esė su poezijos užuomina“ – „Švytury, išplėstas iš tamsos, arba Mintys, apsilankius dr. Audriaus Plioplio kūrybos labirintuose“, skaitė: „Tai mūsų gyvenimo laikinumas, trapumas ir amžinumas/ [...] Tai šviesa, kurią mes siunčiame kitiems / Šviesa, kuri mums grįžta, kuri mums taip reikalinga / kada savo aštriais kampais mes kartais daužom vienas kitą“.

Linas Umbrasas haiku dygsniais, o vėliau ir šiuolaikinių aktualijų eilėmis nusitakė į kiekvieną atėjusįjį – „CoviDas“, „drakono dantys“ – sapnas apie žmoną arba „kiek gyvenimo suėsta“, ir užtvirtino skaitymus „jeigu būčiau poetu“ tikindamas, jog tikrai „žinočiau visų / šventųjų vardus / taip dėl viso / Pikto.“

Sandra Avižienytė skaitė keturis eilėraščius. Pirmą kartą garsiai – instaliacijai panaudotą eilėrašį „Vien(j) iems“ pabrėždama, jog „viskas tolsta, nyksta, blėsta“, „mūsų tikėjimo žvaigždė“, parašytą mažiau nei prieš 10 dienų iki renginio, 2015-aisias parašytą, bet visuomet aktualų – „apie draugystę ir kitus dalykus“, ir 2000-aisiais pasirodžiusį eilėrašį „Išgerk lig dugno meilę godžiai“ – apie negailestingą laiko tėkmę ir gebėjimą suvokti dabartinės akimirkos svarbą ir prasmę.

Renginiui baigiantis Lietuvių jaunimo centro Čiurlionio galerijos direktorė Viktorija Černičenko poezijos skaitovams įteikė gėlių puokštes ir kalėdinių saldumynų, o dr. Audrius Plioplys retoriškai iškėlė klausimą – kodėl atliekame šį kūrybinį darbą? „Todėl, kad ateis laikas, kai mūsų nebus, – kalbėjo medicinos mokslų daktaras, – liks tik tai, ką mes sukūrėme“.

Po iškilnių prie salėje stovėjusio fortepijono, ant kurio buvo išdėliotos Sandros Avižienytės poezijos knygos, tarp kurių – ir naujai išleista „psichopatija“, iliustruota A. Plioplio darbų fragmentais, nusidriekė eilė norinčiųjų su autorės autografu įsigyti dovanojamų leidinių, vėliau renginio svečiai rinkosi dr. A. Plioplio meno studijoje ir buvo pakviesti apsilankyti atskirame jo archyvų kambaryje, kur buvo aptarti planuojami meno projektai.

„Dirvos“ korespondentė
Živilė Gurauskienė, el. p.
dirva.press@gmail.com

RĖZOS PREMIJA SKIRTA ŠIMTAMETEI
ARCHEOLOGEI RIMUTEI RIMANTIENEI

Dvyliktoji Martyno Liudviko Rėzos kultūros ir meno premija skirta archeologei Rimutei Rimantienei. Tokį sprendimą priėmė Neringos savivaldybės taryba.

Premija mokslininkai skirta už Kuršių nerijai ir Mažosios Lietuvos (Prūsų Lietuvos) kultūros tradicijai reikšmingą, aktyvią ir kūrybišką mokslinę tiriamąją ir kultūros puoselėjimo veiklą, pranešė savivaldybė.

R. Rimantienės kandidatūrą premijai gauti pateikė Lietuvos nacionalinis muziejus, rekomendavo Vilniaus dailės akademija. Šiai kandidatūrai pritarė Liudviko Rėzos kultūros centro kuratoriumas. Nacionalinio muziejaus teigimu, archeologė R. Rimantienė iki šiol laikoma svarbiausia akmens amžiaus tyrinėtoja Lietuvoje. Ji yra Lietuvos akmens amžiaus tyrinėjimų mokyklos kūrėja, dvylikos monografių autorė. Šios mokslininkės pastangomis Lietuva yra vienintelė Rytų Europoje, iki šių dienų išsaugojusi nepakitusių akmens amžiaus radinius. Nemaža jų bei vėliau rastų radinių dalis sudaro Lietuvos nacionalinio muziejaus Lietuvos proistorės akmens amžiaus ekspozicijos pagrindą. Vieni svarbiausių mokslininkės tyrinėtų ir etaloniniais tapusių paminklų yra Nidos senovės gyvenvietė ir

Archeologė Rimutė Rimantienė Margiuose prie atkasamo židinio.

Asmeninio archyvo nuotr.

Šventosios akmens amžiaus gyvenviečių kompleksas.

R. Rimantienė lietuvių ir vokiečių kalbomis yra išleidusi knygą „Kuršių nerija archeologo žvilgsniu“. Joje pateikiami visi reikšmingi iki 1999 metų archeologų surinkti duomenys apie Kuršių neriją ir išryškinama svarbiausia informacija apie archeologinius paminklus.

Be to, mokslininkė kartu su Vilniaus dailės akademijos studentais keramikais Nidos prieplaukoje ėmėsi atkurti senosios Nidos keramikos gamybos tradicijas.

Žymiai Lietuvos archeologai spalio 25-ąją sukako 100 metų.

Kasmetinė M. L. Rėzos premija skiriama už Kuršių nerijos ir Mažosios Lietuvos (Prūsų Lietuvos) kultūros tradicijos populiarinimą, M. L. Rėzos vardo garsinimą. Jos dydis – 2000 eurų.

Kuršių nerijoje, Karvaičių kaime, 1776 metų sausio 9 dieną gimęs Martynas Liudvikas Rėza laikomas vienu iškiliausių pasaulietinės lietuvių kultūros puoselėtojų bei lietuvių tautosakos mokslo pradininku, jo vardo premija už Kuršių nerijai reikšmingą veiklą kasmet skiriama vienam asmeniui.

LRT

Prieš renginį – dr. Audrius Plioplys ir LR generalinis konsulas Čikagoje Mantvydas Bekešius.

Živilė Gurauskienė nuotr.

LIETUVIŲ RADIO PROGRAMA girdima antradieniais
9:00-10:00 val. vak. iš WPAT stoties 930 AM banga.

Interneto svetainė: WWW.WPAT930AM.COM

Dėl pranešimų ir skelbimų kreiptis į dr. Giedrę Kumpiką,
82-32 Bell Blvd., Hollis Hills, NY 11427. Tel. (718) 776-1687.
Fax: (718) 479-8923. E-mail: amberwings@mac.com

NIDOS AERODROMO ATGIMIMAS

Valstybės diena, liepos 6-oji, Nidoje šįmet buvo ypatinga: Nidos aerodromo atidarymo proga vyko Aviacijos šventė. Ją pradėjo ir pabaigė akrobatinio skraidymo meistras, aviacijos konstruktorius, lakūnas Jurgis Kairys, atlikęs sudėtingus akrobatinius skrydžius. Tą reikšmingą dieną Nidon suskrido trisdešimt mažųjų lėktuvų pasidžiaugti Nidos lauko aikšte, kuriai liepos 3 d. buvo suteiktas aerodromo statusas. Jis galios iki 2025 m. liepos 2 dienos. Pirmieji užsienio lėktu-

vai, pasirodę Nidoje, buvo Vokietijos lėktuvų klubo „EUROPA TEAM“ ir iš Latvijos. Atskrido ir Kauno malūnsparnis. Šventės metu kalbėjo Neringos meras D. Jasaitis ir kiti garbės svečiai. Po ilgametės pertraukos mažiesiems lėktuvams leisti Nidoje buvo leista 2016 m., tačiau po metų įsigaliojo Lietuvos kariuomenės vado įsakymas, ribojantis civilinių lėktuvų skrydžius į pasienio zoną.

Laima Jurkunas

LIETUVA ORGANIZUOS IR LEMIAMĄ EUROPOS ČEMPIONATO ATRANKOS TURNYRO ETAPO „BURBULĄ“

Vilniuje organizuotos Europos vyrų krepšinio čempionato atrankos turnyro antrojo lango „burbulo“ varžybos užsuks į Lietuvą ir kitų metų vasario mėnesį. FIBA suteikė teisę Lietuvai organizuoti ir trečiąjį, lemiamą, atrankos turnyro langą. Kaip skelbiama Lietuvos krepšinio federacijos (LKF) pranešime, šiandien vykusio FIBA posėdžio metu buvo patvirtinti vasario mėnesio „burbulų“ šeimininkai, o Lietuvai vėl buvo patikėta rengti Europos krepšinio čempionato atrankos turnyrą. „Džiaugiamės, kad mūsų kandidatūra sulaukė didelio palaikymo ir gerų atsiliepimų.

Vasario mėnesį vėl organizuosime atrankos turnyrą Lietuvoje. Mums tos rungtynės yra aukso vertės, kadangi jos lems ar pateksime į Europos čempionatą. Paskutines dvi rungtynes turėjome žaisti išvykoje, todėl, manau, tai bus pranašumas, jog žaisime namuose“, – sakė nuotoliniu būdu posėdyje dalyvavęs LKF generalinis sekretorius Mindaugas Špokas. Kitų grupių kovos vyks Lenkijoje (A), Rusijoje (B), Turkijoje (D), Gruzijoje (E), Ukrainoje (F), Juodkalnijoje (G), Latvijoje (H). Dariaus Maskoliūno auklėtiniai šiuo metu atrankos turnyro C grupėje su Danijos

Nidos aerodromo veiklos pradžią pažymėjo aviacijos šventė. welovelithuania.com

rinktine dalinasi 2-3 vietomis, o į Europos čempionatą pateks Čekija ir dvi geriausios grupės komandos. Vasario mėnesį vyksiančiame turnyre lietuviai susitiks su Čekija, kurią pirmose rungtynėse nugalėjo rezultatu 97:89, bei Danijos rinktinė, kuriai praėjusią savaitę nusileido rezultatu 76:80. Moterų rinktinė vasario mėnesį Europos čempionato atrankos rungtynes vėl žais Turkijoje. Manto Šerniaus auklėtinės E grupės rungtynėse susitiks su Turkijos (vasario 4 d.) ir Serbijos (vasario 6 d.) rinktinėmis.

LRT

EUROPOS JAUNIŲ ČEMPIONATE LIETUVOS BOKSININKAI IŠKOVOJO TRIS MEDALIUS

Lapkričio 25 – gruodžio 2 d. Sofijoje vykęs Europos jaunių čempionatas buvo vienas sėkmingiausių per visą istoriją jauniems Lietuvos boksiniškams. Bulgarijos sostinėje lietuviai iškovojo tris bronzos medalius ir komandinėje rikiuotėje užėmė 14 vietą, skelbiama bokso federacijos pranešime. Europos pirmenybių prizininkais tapo Justas Jocius, Simonas Zelenekas ir Kamilė Aglinskaitė. Svorio kategorijoje iki 63 kg dvi pergales iškovojo Simonas Zelenekas. Lietuvos jaunių čempionas aštuntfinalyje vieningu teisėjų sprendimu 5:0 nugalėjo slovą Samuelį Horvathą, o ketvirtfinalyje taškais 4:1 įveikė čempionato šeimininką bulgarą Svetoslavą Kosevą. Pusfinalyje S. Zelenekas 0:5 pralaimėjo ukrainiečiui Oleksijui Bohlahui ir tenkinosi bronzos medaliu. Lietuvį nugalėjęs ukrainietis laimėjo ir finale bei tapo Europos čempionu. Svorio kategorijoje iki 75 kg bronzą laimėjo Justas Jocius. Lietuvis ketvirtfinalyje vieningu teisėjų sprendimu 5:0 nugalėjo rumuną Danielį Bratą.

Pusfinalyje J. Jocius 0:5 turėjo pripažinti prancūzų Yojerlino Cesaro pranašumą. Prancūzas tapo Europos vicečempionu. Burtų keliu į svorio kategorijos virš 80 kg pusfinalį pateko Kamilė Aglinskaitė. Pusfinalyje lietuvė pirštines surėmė su lenke Weronika Bochen. Pirmą rundą laimėjo K. Aglinskaitė, tačiau vėliau iniciatyvą perėmė Lenkijos boksiniškė ir trečiame raunde ji įrodė savo pranašumą anksčiau laiko. K. Aglinskaitėi atiteko bronzos apdovanojimas, lenkė iškovojo sidabrą. Dar šeši Lietuvos boksiniškai liko per žingsnį nuo medalių. Lietuvius ketvirtfinalyje sustabdė iki Europos čempionato finalo nukeliavę varžovai. Aurėja Adomaitytė svorio kategorijos iki 52 kg ketvirtfinalyje 0:5 pralaimėjo sidabrą laimėjusiai serbei Sarai Čirkovič. Vyrų varžybose Rytis Bajalis (iki 46 kg) taškais 0:5 pralaimėjo Europos čempionu tapusiam varžybų šeimininkui bulgarui Kristijanui Tsvetanovui. Svorio kategorijoje iki 60 kg dar vieno bulgaro – sidabrą laimėjusio Tonio Sotirovo pranašumą 0:5 turėjo pripažinti Edgaras

Trotenskis. Iki 66 kg ketvirtfinalyje Paulius Vilkas antrame raunde neatsilaikė prieš sidabro medalį laimėjusį Latvijos atstovą Nikitą Gorbunovą. Jurgis Savickas (iki 70 kg) 0:5 pralaimėjo Europos čempiono titulą iškovojušiam ukrainiečiui Oleksandrui Balabinui. Tomas Lėmanas (virš 80 kg) 0:5 nusileido bronzą laimėjusiam Nikolajui Burdijui iš Moldovos. Lietuvos jaunių rinktinei Europos čempionate atstovavo 2 boksiniškės ir 10 boksiniškų. Čempionate teisėjavo ir lietuvis Rytis Vasiliauskas. Europos pirmenybėse buvo išdalinta 26 medalių komplektai – trylikoje vaikinių ir trylikoje merginų svorio kategorijų. Net 22 medalius laimėjo jaunieji Rusijos boksiniškai: 16 aukso, 4 sidabro ir 2 bronzos. Ukrainiečių sąskaitoje 20 apdovanojimų: 5 aukso, 4 sidabro ir 11 bronzos.

LRT

JAKUBS AND SON

Laidojimo Įstaiga

William J. Jakubs Sr.
William J. Jakubs Jr.
Stephen Waite

Licenzijuoti direktoriai ir balzamuotojai

936 East 185th Street, Cleveland, OH 44119
36000 Lakeshore Blvd. Eastlake, OH 44095

Telefonas (216) 531-7770

Laidotuvių koplyčia erdvi, vėsina, Teikianti jaukią atmosferą liūdesio valandoje. Didelė aikštė automobiliams pastatyti.

Now serving Lithuanians, including former Taupa Members!

Latvian Cleveland Credit Union

1385 Andrews Avenue
Lakewood, Ohio 44107
216-228-1996 or 800-577-1996
latvian@ameritech.net

Hours: Mon, Wed, Fri 9:00AM-3PM
Tue 9:00AM-5:30PM
Sun 9:30-10:30AM, 1st and 3rd Sundays each month, except Federal Reserve holiday weekends

View our Website and Facebook page for a list of our services:
www.latvianclevelandcu.org
www.facebook.com/latvianclevelandcu

1YR - 0.75 %APY*

2YR - 1.00 %APY*

*APY - ANNUAL PERCENTAGE YIELD

MOBILE BANKING | INTERNATIONAL WIRES
CREDIT/DEBIT CARDS | SAVINGS | CHECKING

310.828.7095 | info@clcu.org

www.clcu.org